

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI

Bruno Božinović
Digitalni časopisi u Hrvatskoj
Završni rad

Mentor: Radovan Vrana

Zagreb, 2015.

Sadržaj rada

Sažetak	1
1. Uvod.....	2
2. Povijest digitalnih časopisa u svijetu	4
2.1 Kriza izdavaštva znanstvenih časopisa i koncept otvorenog pristupa.....	8
3. Povijest digitalnih časopisa u Hrvatskoj	12
4. Kategorizacija digitalnih časopisa.....	15
4.1.1 Popularni časopisi	19
4.1.2 Znanstveno-stručni časopisi	21
4.1.3 Znanstveni časopisi	22
5. Usporedba karakteristika odabranih digitalnih znanstvenih časopisa u Hrvatskoj	26
6. Analiza karakteristika odabranih hrvatskih digitalnih časopisa	32
7. Zaključak	35
8. Popis literature.....	36

Sažetak

Od nastanka prvog časopisa malo se toga mijenjalo u svijetu ovog oblika publikacije, sve do početka računala, digitalizacije i digitalnog izdavanja. Ovaj rad dat će definiciju digitalnog časopisa, dohvatiti se problematike kategorizacije časopisa općenito te opisati povijest digitalnog časopisa, od prve digitalizacije do današnjeg doba otvorenog pristupa, specijaliziranih računalnih aplikacija i web magazina. Posebna pažnja posvetit će se povijesnom razvoju digitalnih časopisa i digitalizacije časopisa u Hrvatskoj. Bit će predstavljeni neki od važnijih digitalnih časopisa aktivnih u Republici Hrvatskoj, s naglaskom na znanstvene časopise objavljivane na internetskom portalu/digitalnom repozitoriju Hrčak, projektu Sveučilišnog računskog centra i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu. Izdvojit će pritom devet reprezentativnih časopisa s područja društvenih znanosti kojima će odrediti karakteristike te ih međusobno usporediti.

Ključne riječi: *elektronički, digitalni, znanstveni, časopis, digitalizacija, Hrvatska, slobodan, pristup*

Summary

Since the creation of the first magazine, not much has changed in the world of this publication, until the creation of the computer, digitization and digital publishing. This article will give a definition of digital magazines, try to familiarize the reader with the problematic categorization of magazines in general, and describe the history of digital magazines, from the first digitization to the modern age of open access, specialized computer applications and web magazines. Special care will be taken to detail the historical development of digital magazines and digitization in Croatia. Some of the more important digital magazines active in Croatia will be presented, with a focus on scientific journals published on the Internet portal/digital repository Hrčak (Hamster), a joint project of University Computing Centre and the National and University Library in Zagreb. We will sort out nine prestigious social science digital journals and compare them.

Keywords: *electronic, digital, magazine, scientific, journal, digitization, Croatia, webzine, open, access*

1. Uvod

Da bi se počelo govoriti o digitalnim časopisima u Hrvatskoj, prvo treba reći ponešto o prirodi samih digitalnih časopisa.

Kada govorimo o časopisima, mislimo na periodičnu publikaciju koja izlazi u redovitim vremenskim razmacima, a sadrži više pisanih članaka koji se uglavnom bave nekim određenim tematskim područjem.¹

Pojam digitalnog časopisa odnosi se na digitalnu verziju nekog časopisa, bilo nastalu u digitalnom obliku ili digitaliziranu, dakle pretvorenu iz tradicionalnog, tiskanog oblika u digitalni oblik² kroz proces koji nazivamo digitalizacijom.³

U usporedbi s tiskanim časopisima, kao prednosti digitalnih časopisa možemo, između ostalog, izdvojiti brže i jeftinije izdavanje te bolju i bržu dostupnost čitateljima jer se uklanjaju troškovi i vrijeme za tiskanje pojedinog primjeraka časopisa, kao i njegova dostava u ruke čitatelja. Digitalne časopise smatra se i ekološki prihvatljivijima jer smanjuju količinu utrošenog papira i štede energiju. Za razliku od tiskanih časopisa, digitalnim časopisima nije potreban prostor na polici, mogu sadržavati audio i video datoteke te poveznice, a postoje i široke mogućnosti pretraživanja sadržaja samih časopisa.

Pod nedostacima digitalnih časopisa možemo smatrati teškoće koje se pojavljuju pri čitanju časopisa na računalnim zaslonima ili zaslonima pametnih telefona i tableta, primjerice zamor očiju. Digitalni časopisi za korištenje zahtijevaju pristup električnoj energiji, elektroničkim uređajima (osobnim računalima, pametnim telefonima ili tabletima) te internetskoj vezi. Zatim je tu i kompliciran sustav pretplate na digitalne časopise, nespretno i često neodgovarajuće korisničko sučelje i organizacija dostupnog sadržaja te slučajevi kada su digitalne verzije tiskanih časopisa izgledom i funkcionalnošću mnogo lošije od originala.⁴

---

¹ NSK : O časopisima, 2009. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/Journals.aspx> [citirano:2015-07-14]

² Rouse Margaret. digitization, 2007. Dostupno na: <http://whatis.techtarget.com/definition/digitization> [citirano: 2015-07-14]

³ CARnet: Elektronički časopis i knjige, 2009. Dostupno na: <http://www.carnet.hr/tematski/onlinebaze/casopisi?CARNetweb> [citirano: 2015-07-14]

⁴ Dhingra Navjyoti; Vasishta Seema. E-journals: problem or panacea for higher education? //

Treba spomenuti i sljedeći problem - kada digitalni časopis prestane izlaziti, izdavač može povući sav izdani sadržaj te stari primjerci časopisa prestaju biti dostupni korisnicima, dok je stare primjerke tiskanih časopisa koji više ne izlaze moguće relativno lako nabaviti u knjižnicama.⁵

Managing College Libraries in the Digital Environment: Opportunities and Challenges, Chandigarh, India, 3-4 August 2007. Dostupno na: <http://eprints.rclis.org/13476/> [citirano: 2015-08-13]

⁵ Zajec Jasenka. Elektroničke serijske publikacija na mreži // Medijska istraživanja 7, 1-2 (2001), 69-78. Dostupno i na: <http://hrcak.srce.hr/file/36823> [citirano: 2015-07-14]

2. Povijest digitalnih časopisa u svijetu

U ovom poglavlju ukratko ću se osvrnuti na povijest digitalnih časopisa u svijetu i u Hrvatskoj s posebnim naglaskom na znanstvene časopise.

Izumom i uspješnom upotrebom tiskarskog stroja Johannes Gutenberg je 1456. godine unaprijedio svijet publikacija.⁶ Dvjesto godina kasnije, točnije 1665. Godine, u Parizu počinje izlaziti prvi znanstveni časopis na svijetu pod imenom *Le Journal de Sçavans*.⁷

Pojava znanstvenih časopisa omogućila je bržu i bolju komunikaciju među znanstvenicima te omogućila znatno bržu objavu znanstvenih otkrića i rezultata istraživanja u široj znanstvenoj zajednici.⁸

Može se reći da je 4. srpnja 1971. *Project Gutenberg* započeo novu, digitalnu publikacijsku revoluciju. Osnivač tog projekta, Michael Hart, tada je načinio prvu digitalnu kopiju američke Deklaracije o nezavisnosti. Osim što je ovaj dokument postao prva svjetska digitalizirana publikacija, kasnije je postao i prvi dokument objavljen na Internetu.⁹

Projekt Gutenberg aktivan je i danas, u obliku digitalne baze s više od 49 tisuća besplatnih digitalnih knjiga, a taj broj svakog dana raste.¹⁰ Iako se sam ne bavi digitalnim časopisima kao takvima, počeci *Project Gutenberga* označili su početak razvoja digitalnog izdavaštva. Ipak, kada govorimo o digitalnim časopisima, treba spomenuti kako su prvi oblici nečega što bi se moglo nazvati tim imenom bile redovne publikacije u obliku tekstualnih datoteka objavljivane na ARPANET-u, početkom 1970-ih godina prošlog stoljeća.

---

⁶ Science Encyclopedia: Printing - The Gutenberg Revolution. Dostupno na:

<http://science.jrank.org/pages/5487/Printing-Gutenberg-revolution.html> [citirano: 2015-07-14]

⁷ Hook Olle. SCIENTIFIC COMMUNICATIONS: History, electronic journals and impact factors //

Scand J Rehabil Med. 31, 1 (1999), 3-7. Dostupno i na:

<http://www.medicaljournals.se/jrm/content/download.php?doi=10.1080/165019773137>

[citirano: 2015-08-13]

⁸ Konjević Sofija. Hrvatski znanstveni i znanstveno-stručni časopisi u elektroničkome mrežnom okruženju (magistarski rad), 2008. Dostupno i na: <http://fulir.irb.hr/231/1/hrvzncas.pdf> [citirano: 2015-08-13]

⁹ Project Gutenberg: Lebert Marie. Project Gutenberg 1971-2008, 2008.

Dostupno na: <http://www.gutenberg.org/cache/epub/27045/pg27045-images.html> [citirano: 2015-08-13]

¹⁰ Project Gutenberg. Dostupno na: <http://www.gutenberg.org/> [citirano: 2015-07-14]

Osim što je vrlo mali broj ljudi imao pristup takvim publikacijama, izuzev onih u akademskim institucijama vezanim uz ARPANET, one su se sastojale od čistog ASCII teksta, bez ikakvih ilustracija ili dodatne interaktivnosti.^{11, 12}

Prvi časopis objavljen na fizičkom računalnom mediju bio je *CLOAD magazine*, objavljivan od 1978. godine na kaseti koja je sadržavala časopis u obliku programa za računalo modela TRS-80. Objavljivala ga je američka tvrtka Radio Shack.¹³

U osamdesetim godinama prošlog stoljeća, s pojeftinjenjem osobnih računala, a time i porastom njihove dostupnosti, časopisi su se počeli distribuirati na disketama. Inspirirani digitalnim časopisima na kazetama, poput *CLOAD-a*, koji je 1982. i sam počeo izlaziti na disketi, od ASCII-zine-a su se razlikovali po tome što su dolazili u obliku .exe datoteke koju se moglo pokrenuti samo na specifičnoj hardverskoj platformi.¹⁴ Također, za razliku od ASCII-zine-a, bili su estetski dorađeni, te su imali grafička korisnička sučelja, pozadinsku glazbu i slične funkcije koje su iskoristavale hardver za koji su bili kodirani.

U rujnu 1981., američka tvrtka Softdisk počela je za Apple II računala na disketi izdavati časopis pod imenom *Softdisk Magazine*, što je postao prvi redovni časopis koji se distribuirao na disketi.¹⁵ Drugi su izdavači stvarali konkurentne časopise na disketama i za druge hardverske platforme te je gotovo svaki tip računala imao časopis namijenjen samo njemu.

Nakon izuma CD-ROM-a i Interneta, 1982., počeo se mijenjati način kojim su ljudi razmjenjivali informacije. Osim filmskih i glazbenih tvrtki, potencijal CD-a primijetili su i izdavači tiskovina.¹⁶

---

¹¹ Heart Frank; McKenzie Alex; Walden Dave. ARPANET and Internet: A Bibliography of BBN Papers, rujan 1994. Dostupno na: <http://walden-family.com/bbn/ArpanetInternetBiblio.pdf> [citirano: 2015-07-14]

¹² Zakon Robert H. Hobbes' Internet Timeline 12 by Robert H'obbes' Zakon, 2015. Dostupno na: <http://www.zakon.org/robert/internet/timeline/> [citirano: 2015-07-14]

¹³ CLOAD Magazine, prosinac 2012. Dostupno na: https://archive.org/details/cload_newsletter&tab=about [citirano: 2015-07-14]

¹⁴ Markku Reunanen; Antti Silvast. Demoscene Platforms, A Case Study on the Adoption of Home Computers. // History of Nordic Computing 2 : Second IFIP WG 9.7 Conference, HiNC 2, Turku, kolovoz 2007, 289-301. Dostupno i na: <http://dl.ifip.org/db/conf/hinc/hinc2007/ReunanenS07.pdf> [citirano: 2015-07-14]

¹⁵ 21-Magazines, cont., 2011. Dostupno na: <http://apple2history.org/history/ah21/> [citirano: 2015-07-14]

¹⁶ Bizcommunity: Digital publishing: Short history. Dostupno na: <http://www.bizcommunity.com/Article/196/367/106976.html> [citirano: 2015-07-14]

U to vrijeme mnogobrojni izdavači časopisa i novina počeli su eksperimentirati s novim načinima distribucije svojih dotada isključivo tiskanih proizvoda. Kako je tada vrlo malo ljudi imalo stalan pristup Internetu, CD-i su prihvaćeni kao odlični nositelji podataka. Tako je izdavaštvo časopisa *National Geographic* počelo izrađivati i prodavati CD-e s arhivskim primjercima časopisa,¹⁷ što je pridonijelo modernizaciji tvrtke i uštedi materijala pri proizvodnji.

Sredinom 1980-ih, časopisi su započeli s korištenjem metode stolnog izdavaštva,^{18, 19} što je utjecalo i na početak izdavanja časopisa objavljivanih na Internetu, poput glasovitog hakerskog časopisa Phrack. Godine 1987. počinje izlaziti i prvi recenzirani znanstveni časopis pod imenom *New Horizons in Adult Education*, koji je bio dostupan putem američke sveučilišne mreže BITNET²⁰ i u tiskanom obliku²¹.

Prvi digitalni znanstveni časopis s grafičkim sadržajem pod imenom *Journal of Current Clinical Trials* počeo se objavljivati na Internetu 1992. godine, a kao i prije spomenuti *New Horizons in Adult Education* postoji i danas²².

Do sredine 1990-ih godina kompaktni diskovi su gotovo u potpunosti zamijenili diskete. Zbog većeg kapaciteta pohrane podataka, kao i veće brzine novijih računala, moguća je postala još veća interaktivnost, kao i veće bogatstvo sadržaja.

Tako su digitalni časopisi na kompaktnim diskovima počeli sadržavati najave za filmove i pojedinačne pjesme poznatih ili manje poznatih izvođača. Postali su pristupačniji i zanimljiviji ljudima koji nisu bili toliko zainteresirani za sam svijet računala.^{23, 24}

---

¹⁷ Isto

¹⁸ Desktop publishing ili DTP - uporaba računala i WYSIWYG programa za obradu stranica koje se poslije koriste za masovni tisak

¹⁹ Quinn Tony. Digital magazines: news and a history timeline, srpanj 2013.

Dostupno na: http://www.magforum.com/digital_history.htm [citirano: 2015-07-14]

²⁰ Webopedia: BITNET. Dostupno na: <http://www.webopedia.com/TERM/B/BITNET.html> [citirano: 2015-08-13]

²¹ Zajec Jasenka. Elektroničke serijske publikacija na mreži // Medijska istraživanja 7, 1-2 (2001), 69-78.

Dostupno i na: <http://hrcak.srce.hr/file/36823> [citirano: 2015-07-14]

²² Isto

²³ Bizcommunity: Digital publishing: Short history.

Dostupno na: <http://www.bizcommunity.com/Article/196/367/106976.html> [citirano: 2015-07-14]

²⁴ Quinn Tony. Digital magazines: news and a history timeline, srpanj 2013.

Dostupno na: http://www.magforum.com/digital_history.htm [citirano: 2015-07-14])

Kao primjer iskorištavanja ove tehnologije vrijedi spomenuti projekt ADONIS, nastao u kasnim 80-im godinama prošlog stoljeća, koji se bazira na principu kojim se svakoga tjedna pretplatnicima dostavljao jedan ili više kompaktnih diskova koji su sadržavali preslike članaka iz preko sto različitih tiskanih časopisa, pretežno iz područja biomedicine.²⁵

U kasnim 1990-ima Internet je postao popularan među širom javnosti, što je pokrenulo polagano napuštanje dotadašnjeg oblika digitalnih časopisa na disketama i kompaktnim diskovima. Potencijalni čitatelji sada su lako mogli pristupiti istim materijalima preko Interneta. Redovni časopisi na kompaktnim diskovima postali su rijetkost te se sve više izdavača okretalo Internetu ili e-mailu za distribuciju digitalnih časopisa. To je rezultiralo naglim porastom broja takozvanih webzine-a²⁶ i sve većim radom na unaprjeđivanju njihove interaktivnosti. Osim toga, važno je napomenuti kako je jedna od ključnih karakteristika časopisa bila omogućavanje komunikacije između autora članaka, odnosno urednika i čitatelja. Internet je tu komunikaciju znatno ubrzao i olakšao.²⁷

Za povijest digitalnih časopisa važna je informacija da je tvrtka Adobe 1992. godine lansirala format datoteka PDF,²⁸ koji je postao jedan od češće korištenih formata za distribuciju digitalnih časopisa²⁹. Tvrtka IPC predstavila je 1995. godine prvi interaktivni digitalni časopis pod imenom Unzip.³⁰

Pojavom i popularizacijom tableta, pametnih telefona i sličnih prijenosnih uređaja, internetski sadržaj postao je dostupan u pokretu, gotovo bilo gdje uređaj može primati signal. Međutim, primijećeno je kako prijenosni uređaji često ne prikazuju sadržaj internetskih stranica poput dosadašnjih kućnih računala. Stoga su se, kao i mnogobrojne internetske stranice, i digitalni časopisi počeli prilagođavati načinu prikaza sadržaja na

---

²⁵ Grant Sharon. ADONIS: for developing countries? // INSPEL 29 (1995), 217-217.

Dostupno i na: <http://forge.fh-potsdam.de/~IFLA/INSPEL/95-3grsh.pdf> [citirano: 2015-08-13]

²⁶ Web magazine ili časopis na webu

²⁷ R. Joan. Online Magazine (E-zine), kolovoz 2012.

Dostupno na: <https://joanrosxd.wordpress.com/2012/08/25/online-magazine-e-zine/> [citirano: 2015-07-14]

²⁸ Santos Silva Dora. The Future of Digital Magazine Publishing // Information Services and Use 31, 3-4 (2011), 301-310. Dostupno i na: http://elpub.scix.net/data/works/att/109_elpub2012.content.pdf [citirano: 2015-08-13]

²⁹ Konjević Sofija. Osvrti i mišljenja - Elektronički časopisi // AUTOMATIKA 42, 1-2 (2001), 79-83. Dostupno i na: <http://hrcak.srce.hr/file/9970> [citirano: 2015-08-13]

³⁰ Isto

prijenosnim uređajima. Tako danas mnogi časopisi izlaze u više različitih digitalnih formata, za kućna i prijenosna računala.

Snažan zamah u distribuciji digitalnih časopisa bilo je predstavljanje prvog Appleovog iPad tableta 2010. godine, koji u odnosu na prije popularne e-čitače donosi puno veći zaslon u boji, a omogućuje i neke dodatne funkcije koje s e-čitačima nisu bile moguće.³¹ Također, neposredno nakon predstavljanja toga uređaja mnogi izdavači uvode prilagođene aplikacije koje omogućuju čitanje pojedinih časopisa na zaslonu iPada, a među prvima to čine Time, Wired i Financial Times.^{32, 33}

Prvi digitalni časopisi s efektom "listanja stranica" (flip page tehnologija) javljaju se 2007. godine u obliku časopisa kao što su MonkeyMag i JellyFish.³⁴ Godinu dana kasnije pojavljuju se servisi odnosno virtualne trgovina za distribuciju i kupovinu digitalnih časopisa.³⁵

Veliki i značajni izdavači kao što su Springer, Elsevier, Wiley i Academic Press³⁶ postupno su (pogotovo nakon 1996. godine) počeli prepoznavati važnost digitalnih časopisa te izdavati digitalne inačice svojih časopisa.

2.1 Kriza izdavaštva znanstvenih časopisa i koncept otvorenog pristupa

Kao jedan od subjekata znanstvene komunikacije, izdavači (pritom se dotičemo isključivo komercijalnih izdavača koji su u većini) iskorištavaju činjenicu da znanstvenici izdavačima daju svoje radove na objavljivanje te često u želji za napretkom u karijeri taj postupak i plate s obzirom da se radi o respektabilnim časopisima. Ti radovi potom postaju dijelom izdavačeva znanstvenog časopisa i vraćaju se u instituciju gdje su i financirani (znanstvenik je dobio određena sredstva od institucije u kojoj radi kako bi mogao provesti

---

³¹ Isto.

³² Isto

³³ Quinn Tony. Digital magazines: news and a history timeline, srpanj 2013.

Dostupno na: http://www.magforum.com/digital_history.htm [citirano: 2015-07-14]

³⁴ Isto.

³⁵ Isto.

³⁶ Konjević Sofija. Osvrti i mišljenja - Elektronički časopisi // AUTOMATIKA 42, 1-2 (2001), 79-83.

Dostupno i na: <http://hrcak.srce.hr/file/9970> [citirano: 2015-08-13]

svoje istraživanje), putem pretplate na časopis koju ta institucija plaća izdavaču.³⁷ Izdavači također iskorištavaju i temeljnu potrebu znanstvenika za objavljivanjem svojih radova i korištenje drugih radova prilikom istraživanja te stalno povišuju cijene svojih časopisa, čime su izazvali krizu u izdavaštvu pri čemu su knjižnice i druge institucije počele otkazivati preskupe pretplate na časopise izdavača.³⁸

Rješenje toga problema nalazi se u konceptu otvorenog pristupa ili slobodnog pristupa materijalu objavljenom na Internetu, koje predstavlja jedno od najaktualnijih pitanja u svijetu digitalnog izdavaštva, a time i digitalnih časopisa, posebice znanstvenih.

Prvi značajni međunarodni skup vezan uz otvoreni pristup, *Budapest Open Access Initiative (BOAI)*, održan je u veljači 2002. godine.³⁹ Tada je formulirana definicija otvorenog pristupa, a 2003. uslijedila su još dva dokumenta na temu, *Bethesda Statement on Open Access Publishing* u lipnju⁴⁰ i *Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities* u listopadu⁴¹.

Da bi se neki rad mogao smatrati radom sa otvorenim pristupom, korisnici ga moraju moći kopirati, koristiti, distribuirati, slati, javno prikazivati i pomoću njega izrađivati i raspačavati derivativne radove u bilo kojem digitalnom obliku, u odgovorne svrhe, uz pravilno spominjanje autorstva.⁴²

Kada govorimo o znanstvenim časopisima, važnost otvorenog pristupa nalazi se u mogućnosti lakšeg i bržeg širenja znanja te njegove veće dostupnosti. Osim toga, postoji takozvani "libre" oblik otvorenog pristupa, koji dopušta čitateljima da se nadovezuju na članak, čime isti mogu pretvoriti u suradnički projekt i doći da novih zaključaka. Glavni razlog podrške otvorenog pristupa od strane znanstvenika jest problem društvene

---

³⁷ Isto

³⁸ Hebrang Grgić Ivana. *Open Access to Scientific Information in Croatia : Increasing Research Impact of a Scientifically Peripheral Country*. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing, 2011.

³⁹ Budapest Open Access Initiative: Frequently Asked Questions, rujan 2012.

Dostupno na: <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/boaifaq.htm> [citirano: 2015-07-14]

⁴⁰ Bethesda Statement on Open Access Publishing, lipanj 2003.

Dostupno na: <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm> [citirano: 2015-07-14]

⁴¹ Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities.

Dostupno na: <http://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration> [citirano: 2015-07-14]

⁴² IFLA Statement on open access clarifying IFLA's position and strategy. Dostupno na: <http://www.ifla.org/files/assets/hq/news/documents/ifla-statement-on-open-access.pdf> [citirano: 2015-07-14]

nejednakosti i prije spomenutog ograničavanja pristupa akademskim istraživanjima zbog velikog broja komercijalnih izdavača i visokih cijena časopisa.⁴³

Prema BOAI konceptu, paradigmu otvorenog pristupa kod znanstvenih časopisa može se poduprijeti na dva načina, objavljivanjem članaka u digitalnim časopisima s otvorenim pristupom te pohranjivanjem članaka u takozvane repozitorije sa slobodnim pristupom.⁴⁴ Jedan od poznatijih i najdugovječnijih repozitorija s časopisima otvorenog pristupa je onaj po imenu *ArXive*, koji je 1991. godine osnovao Paul Ginsparg.⁴⁵ U početku je pokrивao neobjavljene radove iz visokoenergetske fizike, dok danas sadrži još radove iz fizike, matematike, astronomije, računalnih znanosti, statistike i nekoliko drugih znanosti, te sadrži preko milijun članaka.⁴⁶

Na temeljima ArXive servisa nastali su drugi servisi kao što je na primjer *Journal Storage* ili *JSTOR* (projekt digitalizacije starijih brojeva tiskanih časopisa), *Open Archives Initiative (OAI)*, *Budapest Open Access Initiative (BOAI)* i *Scholarly Publishing and Academic Resource Coalition (SPARC)*.⁴⁷ Servisi kao što je *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*⁴⁸ okuplja časopise otvorenog pristupa i članke na mnogim svjetskim jezicima.

Spomenut ću i specijalizirane baze znanstvenih časopisa koje su namijenjene siromašnijim zemljama i zemljama u razvoju, dakle korisnici u takvim zemljama dobivaju slobodan (otvoreni) pristup aktualnim znanstvenim informacijama. To su, na primjer, servisi iz inicijative Research4Life,⁴⁹ *Access to Global Online Research on Agriculture* program ili

---

⁴³ Harnad Stevan. Gratis Open Access Vs. Libre Open Access, prosinac 2011. Dostupno na: <http://openaccess.eprints.org/index.php?/archives/862-Gratis-Open-Access-Vs.-Libre-Open-Access.html> [citirano: 2015-07-14]

⁴⁴ Hebrang Grgić Ivana. Open Access to Scientific Information in Croatia : Increasing Research Impact of a Scientifically Peripheral Country. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing, 2011.

⁴⁵ Isto

⁴⁶ Vence Tracy. Q&A: One Million Preprints and Counting, prosinac 2014. Dostupno na: <http://www.the-scientist.com/?articles.view/articleNo/41677/title/Q-A--One-Million-Preprints-and-Counting/> [citirano: 2015-08-13]

⁴⁷ Hebrang Grgić Ivana. Kriza izdavaštva znanstvenih časopisa: Scholarly Journals Publishing Crisis, // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 47, 1-2(2004), 87-94. Dostupno na: http://eprints.rclis.org/5764/1/VBH_1-2_2004_Grgic2.pdf [citirano: 2015-08-13]

⁴⁸ DOAJ: Directory of Open Access Journals (DOAJ). Dostupno na: <https://doaj.org/> [citirano: 2015-08-13]

⁴⁹ Research4Life: About Research4Life - What is Research4Life?. Dostupno na: <http://www.research4life.org/about/> [citirano: 2015-08-13]

AGORA⁵⁰ koji sadrži časopise i članke o poljoprivredi, *HINARI Access to Research in Health Programme*⁵¹ koji sadrži zdravstvene časopise i članke, *Online Access to Research in the Environment ili OARE*⁵² za ekologiju i okoliš, Access to Research for Development and Innovation program ili ARDI⁵³ za tehnologiju.

Osim na engleskom jeziku, postoje i baze podataka znanstvenih časopisa koje su se specijalizirale za časopise koji pripadaju određenoj regiji svijeta ili određenom svjetskom jeziku. Tako, na primjer, projekt pod imenom *Scientific Electronic Library Online* ili *SciELO* uključuje repozitorij za različite znanstvene časopise i članke na španjolskom i portugalskom govornom području,⁵⁴ *African Journals Online* ili *AJOL*⁵⁵ sadrži bazu afričkih znanstvenih časopisa i članaka, a *Portale per la Letteratura scientifica Elettronica Italiana su Archivi aperti e Depositi Istituzionali* ili *PLEIADI*⁵⁶ okuplja talijanske arhive časopisa otvorenog pristupa i članaka (ne nužno samo na talijanskom jeziku).

---

⁵⁰ AGORA - Access to Global Online Research on Agriculture program . Dostupno na: <http://www.fao.org/agora/en/> [citirano: 2015-08-13]

⁵¹ HINARI Access to Research in Health Programme. Dostupno na: <http://www.who.int/hinari/> [citirano: 2015-08-13]

⁵² OARE - Online Access to Research in the Environment. Dostupno na: <http://www.oaresciences.org/usingoare/en/index.html> [citirano: 2015-08-13]

⁵³ ARDI - Access to Research for Development and Innovation. Dostupno na: <http://www.wipo.int/ardi> [citirano: 2015-08-13]

⁵⁴ SciELO - Scientific Electronic Library Online. Dostupno na: <http://www.scielo.org/> [citirano: 2015-08-13]

⁵⁵ AJOL - African Journals Online. Dostupno na: <http://www.ajol.info/> [citirano: 2015-08-13]

⁵⁶ PLEIADI - Portale per la Letteratura scientifica Elettronica Italiana su Archivi aperti e Depositi Istituzionali. Dostupno na: <http://www.openarchives.it/pleiadi/> [citirano: 2015-08-13]

3. Povijest digitalnih časopisa u Hrvatskoj

U ovom poglavlju kratko ću se osvrnuti na povijest digitalnih časopisa u Hrvatskoj te na stvaranje središnjeg portala za znanstvene časopise HRČAK.

Hrvatska ima bogatu povijest časopisa koji su izlazili u brojnim razdobljima njezine povijesti, no o razvoju digitalnog časopisa u Hrvatskoj može biti teško naći i osnovne podatke, posebice kada govorimo o časopisima dostupnim na Internetu. Iako je gotovo nemoguće odrediti broj dostupnih digitalnih časopisa, prema posljednjim podacima upisnika sustava ISSN⁵⁷, broj zapisa (časopisa) u Hrvatskoj je u siječnju 2015. godine iznosio 10348.⁵⁸

Iako je Nacionalna sveučilišna knjižnica u Zagrebu s procesom katalogizacije hrvatskih časopisa dostupnih na Internetu započela još 1998., većina tih publikacija uopće nije prošla kroz proces arhiviranja te im je bilo moguće pristupiti samo putem izvorne web adrese, zbog čega su u konačnici kroz godine mnogi takvi članci i časopisi nepovratno izgubljeni.⁵⁹ Podatke o samom početku razvoja informatike, a time i digitalnih časopisa, u Hrvatskoj može se pronaći u glasilu Sveučilišnog računskog centra, popularno znanog kao "Srce", izdanog 2006. godine, za njihovu trideset i petu godišnjicu postojanja.⁶⁰

Po uzoru na ostatak svijetu i u Hrvatskoj se najprije pojavljuju časopisi na disketama i CD-ROM medijima, kao što je časopis za igre *Pixel*, koji je izlazio na disketi u razdoblju od 1994. do 1995. godine.^{61, 62}

---

⁵⁷ ISSN ili International standard serial number – međunarodni standardni broj za serijske publikacije

⁵⁸ ISSN: ISSN International Register: Number of records from countries with an ISSN National Centre. Dostupno na: <http://www.issn.org/wp-content/uploads/2015/04/Records-from-countries-with-an-ISSN-NC.pdf> [citirano: 2015-08-13]

⁵⁹ NSK: O arhivu weba. Dostupno na: http://haw.nsk.hr/o_arhivu_weba [citirano: 2015-07-14]

⁶⁰ Naših prvih 35 godina... // Srce novosti (kolovoz 2006) Dostupno na: <http://haw.nsk.hr/arhiva/vol1/1544/11577/www.srce.hr/fileadmin/dokumenti/novosti/sn13/SN13.pdf> [citirano: 2015-07-03]

⁶¹ Reboot.hr Community: Recenzije iz starih časopisa. Dostupno na: <http://reboot.hr/community/retro-gaming/recenzije-iz-starih-casopisa/120/> [citirano: 2015-08-13]

⁶² Klarin Sofija. Trajna pohrana sadržaja zastarjelih digitalnih prijenosnih sredstava objavljivanja i pohrane u knjižnicama zaštita digitalne Croatice u NSK skraćena inačica prezentacije održane na seminaru // AKM, Poreč 26. studeni 2008. Dostupno na: <http://www.slideserve.com/shaw/mr-sc-sofija-klarín> [citirano: 2015-08-13]

Prvi hrvatski digitalni časopis u povijesti bio je @fer koji je se pojavio 1994. godine na web-stranici <http://www.kset.org/casopis/>.⁶³ U tijeku pisanja ovog rada časopis se više ne nalazi na navedenoj adresi, a dodatnih informacija o njemu osim ovdje navedenih nema.

Vrijedi spomenuti i časopis, odnosno glasilo, takozvane hrvatske BBS scene⁶⁴ pod imenom *Guida*, koji se distribuirao putem BBS⁶⁵ sustava. Godine 1993. počinje se izdavati i znanstveni časopis *CIT, Journal of Computing and Information Technology*. Najraniji digitalizirani primjerak ovoga časopisa je iz 1999. godine.⁶⁶

Jedna od značajnih karakteristika znanstvenih časopisa koji se izdaju u Hrvatskoj je da su uglavnom besplatni⁶⁷ jer ih pretežito izdaju neprofitne organizacije kao što su sveučilišta, znanstvene institucije, udruge i dr.⁶⁸ Iznimka su časopisi *Electronic news on librarianship on the Internet* i *Elektroničke novosti o knjižničarstvu na Internetu* koji od početka svog postojanja naplaćuju pregledavanje i pretraživanje sadržaja.⁶⁹

Važan podatak za povijest znanstvenih časopisa u Hrvatskoj je inicijativa koju je 2003. godine osmislilo Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo, a riječ je o ideji okupljanja svih hrvatskih znanstvenih časopisa u okviru jednog središnjeg portala. Uz potporu Hrvatskog knjižničkog društva (HKD), Zagrebačkog arhivističkog društva (ZAD), tadašnjeg Ministarstva znanosti i tehnologije te tridesetak redakcija hrvatskih znanstvenih časopisa zamisao je uspješno realizirana u obliku Portala znanstvenih časopisa Republike Hrvatske, HRČAK, koji je pokrenut potkraj 2005. godine.^{70, 71}

---

⁶³ Zajec Jasenka. Elektroničke serijske publikacija na mreži // Medijska istraživanja 7, 1-2 (2001), 69-78. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/36823> [citirano: 2015-07-14]

⁶⁴ Blagi : CF_RAZNO. Dostupno na: http://www.blagi.net/bbs/cefnet/cf_razno/guidafaq.zip [citirano: 2015-08-13]

⁶⁵ BBS ili Bulletin Board System – računalni sustav za razmjenu poruka (informacija)

⁶⁶ CIT, Journal of Computing and Information Technology. Dostupno na: <http://cit.srce.unizg.hr/index.php/CIT/issue/view/257> [citirano: 2015-08-13]

⁶⁷ Zajec Jasenka. Elektroničke serijske publikacija na mreži // Medijska istraživanja 7, 1-2 (2001), 69-78. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/36823> [citirano: 2015-07-14]

⁶⁸ Hebrang Grgić Ivana. Open Access to Scientific Information in Croatia : Increasing Research Impact of a Scientifically Peripheral Country. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing, 2011.

⁶⁹ Zajec Jasenka. Elektroničke serijske publikacija na mreži // Medijska istraživanja 7, 1-2 (2001), 69-78. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/36823> [citirano: 2015-07-14]

⁷⁰ Toth Tibor. Centralni portal znanstvenih časopisa Hrvatske – HRČAK // Kemija u industriji 55, 3 (2006), 143-145. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/5276> [citirano na: 2015-08-13]

⁷¹ HRČAK: Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/> [citirano: 2015-07-03]

Za kraj treba spomenuti Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu u Zagrebu, koja je 2010. godine pokrenula projekt Hrvatska kulturna baština, s ciljem digitalizacije hrvatske baštine. U sklopu tog projekta nalazi se i portal Stari hrvatski časopisi.⁷² Prema najnovijim dostupnim podacima trenutno je dostupno ukupno 40 časopisa na ukupno 57233 stranice.⁷³ Među časopisima koji su digitalizirani putem ovog projekta možemo izdvojiti *Gospodarski list*, najstariji hrvatski stručni časopis (na temu poljoprivrede i sela), koji je počeo izlaziti 1842. godine, a izlazi i danas⁷⁴. Na portalu Stari hrvatski časopisi digitalizirani su brojevi od 1842. do 1910. godine. Zatim je tu i prvi hrvatski književni časopis *Kolo* (počeo izlaziti 1842. godine), književni časopis *Vienac* (izlazio od 1869. do 1903. godine), časopis za planinare *Hrvatski planinar* koji neprekidno izlazi od 1898. godine, jedan od najstarijih znanstvenih i stručnih časopisa (na temu pedagogije)⁷⁵ pod imenom *Napredak* koji neprekidno izlazi od 1859. godine, kao i prvi hrvatski časopis za modu⁷⁶ pod imenom *Parižka moda*.

---

⁷² NSK: O projektu. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Journals/AboutProject.aspx> [citirano: 2015-08-13]

⁷³ NSK: Stari hrvatski časopisi: portal digitaliziranih časopisa. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Journals/Default.aspx> [citirano: 2015-08-13]

⁷⁴ Konjević Sofija. Hrvatski znanstveni i znanstveno-stručni časopisi u elektroničkome mrežnom okruženju (magistarski rad), 2008. Dostupno na: <http://fulir.irb.hr/231/1/hrvzncas.pdf> [citirano: 2015-08-13]

⁷⁵ NSK : Napredak. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Journals/LibraryTitle.aspx?id=DD26E9A4-F456-4B1C-9B8C-F9B4DF4EEF1F> [citirano: 2015-08-13]

⁷⁶ NSK: Parižka moda. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Journals/LibraryTitle.aspx?id=DD26E9A4-F456-4B1C-9B8C-F9B4DF4EEF1F> [citirano: 2015-08-13]

4. Kategorizacija digitalnih časopisa

U ovom poglavlju ću se osvrnuti na problem kategorizacije digitalnih časopisa, što će pomoći u odabiru nekoliko hrvatskih znanstvenih digitalnih časopisa koje ću u idućem poglavlju detaljno analizirati.

Popularizacijom digitalnih časopisa njihov broj svakim je danom sve veći pa stoga pitanje njihove kategorizacije postaje sve važnije. Jasnom kategorizacijom korisnici će moći u što kraćem vremenu pristupiti traženim člancima i časopisima. No raznolikost digitalnih časopisa jednaka je raznolikosti onih tradicionalnih. Zbog mnoštva različitih područja, tema, stilova i mješavina istih, kako je već spomenuto, teško je odrediti koliko njihovih podvrsta ima. Treba spomenuti kako je njihovo sustavno razvrstavanje i kategoriziranje dugogodišnji problem s kojim su se bavili mnogi stručnjaci.

U svojem radu *Issues in Magazine Typology* Marcia Prior-Miller spominje kako je nedostatak jasno definirane i empirijski testirane metode za klasifikaciju časopisa problem s teoretskim i metodološkim implikacijama ključnim za proučavanje časopisa kao komunikacijskog medija.⁷⁷ Prior-Miller također navodi nekoliko kategorizacija časopisa prema različitim autorima.⁷⁸

Navedeno prema Mogelu, časopise se može podijeliti u četiri grupe.: potrošačke, poslovne, znanstvene ili literarne te informativne časopise. Potrošačke časopise podijelilo se još i na specijalizirane časopise i časopise općeg interesa.⁷⁹ Prema Clicku i Bairdu časopise se prvo dijeli na dvije grupe prema popularnosti: časopise za mase i specijalizirane časopise. Zatim su dalje kategorizirani u potrošačke, poljoprivredne, poslovne, političke i jednokratne časopise, da bi se te kategorije naposljetku podijelile na još trinaest potkategorija.⁸⁰

---

⁷⁷ Prior-Miller, Marcia. Research Review: Issues in Magazine // The Electronic Journal of Communication 4, 2/4 (1994) Dostupno i na: <http://www.cios.org/EJCPUBLIC/004/2/004217.HTML> [citirano:2015-08-13]

⁷⁸ Isto

⁷⁹ Mogel, Leonard. The Magazine, 3rd ed. Boston: Globe Pequot, 1992.

⁸⁰ Click, J. William; Baird, Russell N. Magazine Editing and Production, 6th ed. Dubuque: Wm. C. Brown, 1994.

Marcia Prior Miller dalje navodi kako se problem neslaganja oko kategorizacije časopisa vidi i u akademskim udžbenicima. U svojem istraživanju izvršila je pregled tekstova iz trinaest udžbenika i dvanaest članaka iz raznih časopisa te zaključila da su samo dva od navedenih izvora koristila istu definiciju. Dakle, samo u tim primjerima našle su se dvadeset i četiri različite kategorizacije.⁸¹

Kako sam to već napomenuo na početku ovog poglavlja, zbog raznolikosti časopisa njihovu kategorizaciju je teško provesti, a tome se pridružuje i problem interdisciplinarnosti odnosno multidisciplinarnosti pojedinih časopisa.⁸² Prema Jokić i Lasić-Lazić, časopisi ovisno o sadržaju mogu biti razvrstani u znanstvene, znanstveno-stručne, popularne i studentske časopise te radne materijale i slično.⁸³

Prema Edu Coburnu⁸⁴, digitalne časopise možemo još i razvrstati prema njihovom formatu , a to su:

- 1.) PDF izdanje, jednostavna kopija časopisa u .pdf formatu
- 2.) Digitalno izdanje sa simulacijom listanja (tzv. digital flipbook)
- 3.) Časopis u obliku aplikacije za prijenosne uređaje
- 4.) Apple Newsstand izdanje časopisa, specijalizirano za aplikaciju Apple-ovih iPad prijenosnih uređaja
- 5.) Google Newsstand izdanje časopisa, specijalizirano za aplikaciju za Android prijenosne uređaje

---

⁸¹ Prior-Miller, Marcia. Research Review: Issues in Magazine // The Electronic Journal of Communication 4, 2/4 (1994) Dostupno i na: <http://www.cios.org/EJCPUBLIC/004/2/004217.HTML> (citirano:2015-08-13]

⁸² Jokić, Maja; Lasić-Lazić, Jadranka. Vrednovanje znanstvenog rada u području društvenih znanosti na temelju časopisa kao medija znanstvenog komuniciranja // Hrvatski znanstveni časopisi: Iskustva, gledišta, mogućnosti. / ed. by Hebrang Grgić Ivana. Zagreb: Školska knjiga, Zagreb, 2015. 197-214. Dostupno i na: http://www.idi.hr/wp-content/uploads/2015/06/Jokic_LasicLazic-2015.pdf [citirano: 2005-04-05]

⁸³ Isto

⁸⁴ Coburn, Ed. The 7 Types of Digital Magazines. Dostupno na: <https://www.linkedin.com/pulse/7-types-digital-magazines-ed-coburn> [citirano: 2015-07-03].

6.) Kindle Newsstand izdanje časopisa, specijalizirano za aplikaciju Amazonovog prijenosnog uređaja Kindle Fire

7.) Web izdanje, koje koristi HTML i može se čitati u bilo kojem internetskom pregledniku

Također, digitalne časopise možemo podijeliti na one kojima se može slobodno pristupiti bez ikakve naknade i one koje je potrebno platiti, s time da za potonje izdavači često nude pretplatu ili mogućnost kupnje pojedinačnog rada unutar časopisa.⁸⁵ Zatim moguće ih je podijeliti prema vrsti izdavača, pa tako izdavač može biti komercijalan s ciljem stvaranja profita ili neka od neprofitnih organizacija (sveučilišta, znanstvenih udruga i dr.).

Digitalne časopise možemo podijeliti i prema jeziku kojima se služe autori članaka koji se u njima nalaze, odnosno prema jeziku koji je redakcija odabrala da bude službeni jezik u časopisu. Engleski jezik se neslužbeno smatra službenim jezikom globalne znanstvene komunikacije pa u hrvatskim časopisima postoji trend objavljivanja radova na engleskom jeziku jer su takvi radovi međunarodnoj znanstvenoj zajednici razumljiviji i dostupniji od radova na hrvatskom jeziku.⁸⁶ U Hrvatskoj s obzirom na jezik postoje digitalni časopisi isključivo na hrvatskom jeziku, zatim časopisi koji izdaju članke samo na engleskom jeziku, časopisi koji objavljuju članke napisane na oba jezika te časopisi koji ovisno o prilici objavljuju članke na hrvatskom ili na engleskom jeziku.⁸⁷ Osim spomenutih jezika, na portalu HRČAK mogu se pronaći radovi na bosanskom, bugarskom, češkom, francuskom, njemačkom, mađarskom, talijanskom, makedonskom, poljskom, portugalskom, rumunjskom, ruskom, srpskom, slovačkom, slovenskom, španjolskom, ukrajinskom te čak i na latinskom jeziku.⁸⁸

Pri naprednom pretraživanju članaka na portalu HRČAK najviše rezultata dobiva se odabirom hrvatskog jezika, njih 109968 (u vrijeme pisanja teksta), engleski jezik je na drugom mjestu s 76831 rezultata, dok je treći njemački jezik s ukupno 6251 rezultata.

---

⁸⁵ Konjević Sofija. Osvrti i mišljenja - Elektronički časopisi. // AUTOMATIKA 42, 1/2 (2001). 79-83
Dostupno i na: <http://hrcak.srce.hr/file/9970> [citirano: 2015-08-13]

⁸⁶ Hebrang Grgić Ivana. Open Access to Scientific Information in Croatia : Increasing Research Impact of a Scientifically Peripheral Country. // Saarbrücken: LAP Lambert Academic Publishing, 2011.

⁸⁷ Isto

⁸⁸ HRČAK: Advanced search. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/search/advanced/> [citirano: 2015-08-13]

Latinski jezik bilježi 729 rezultata.⁸⁹ Prema podacima sa servisa DOAJ dominantni jezik na tom servisu bio je engleski, nakon čega slijede španjolski i portugalski jezik.⁹⁰

Znanstvene časopise možemo razvrstati i putem pojma faktora odjeka (eng. - impact factor), riječ je o mjeri koja govori koliko su se članci nekog časopisa citirali kroz dvije godine nakon njihove objave u tom istom časopisu. Ako je njegova vrijednost veća od jedan, znači da je citata iz časopisa bilo više nego samog broja članaka objavljenih u tom časopisu unazad dvije godine. On prikazuje utjecaj, odnosno odjek pojedinog članka ili cjelovitog časopisa u znanosti. Na sličnom principu se temelji i pojam SCImago Journal Rank, koji također uključuje mjeru koja govori koliko su se članci nekog časopisa citirali kroz protekle tri godine uz dodatak ocjenjivanja prestiža i važnosti takvog časopisa, na temelju čega se dobiva konačan rezultat.⁹¹ Iako se faktor odjeka smatra mjerilom relativne važnosti nekog časopisa u njegovom području, postoje određeni radovi koji kritiziraju praksu korištenja ove metode za vrednovanja časopisa.^{92, 93, 94, 95}

4.1 Kategorizacija hrvatskih digitalnih časopisa

U ovom odlomku navest ću neke značajke kategorizacije digitalnih časopisa u Hrvatskoj. Za istraživanje oslonit ću se na kategorizaciju časopisa koju navode autorice Jokić i Lasić-Lazić,⁹⁶ pa ću digitalne časopise podijeliti na znanstvene, znanstveno-stručne i popularne časopise. Radi zadržavanja kompaktnosti i preglednosti rada navest ću samo nekoliko reprezentativnih primjera hrvatskih časopisa iz navedenih kategorija, s time da ću se

---

⁸⁹ Isto

⁹⁰ DOAJ: DOAJ Search results. Dostupno na: <https://doaj.org/search> [citirano: 2015-08-13]

⁹¹ SCImago Journal & Country Rank : Help. Dostupno na: <http://www.scimagojr.com/help.php> [citirano: 2015-08-13]

⁹² EASE Statement on Inappropriate Use of Impact Factors, 2007. Dostupno na: http://www.ease.org.uk/sites/default/files/ease_statement_ifs_final.pdf [citirano: 2015-08-13]

⁹³ van Wesel Maarten. Evaluation by Citation: Trends in Publication Behavior, Evaluation Criteria, and the Strive for High Impact Publications // Science and Engineering Ethics 21 (2015), 1-27. Dostupno na: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11948-015-9638-0> [citirano: 2015-08-13]

⁹⁴ Khaled Moustafa. The Disaster of the Impact Factor // Science and Engineering Ethics 21 (2015), 139-142. Dostupno na: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11948-014-9517-0> [citirano: 2015-08-13]

⁹⁵ Hill Emma; Rossner Mike; Van Epps Heather. Show me the dana. Dostupno na: <http://jcb.rupress.org/content/179/6/1091> [citirano: 2015-08-13]

⁹⁶ Jokić, Maja; Lasić-Lazić, Jadranka. Vrednovanje znanstvenog rada u području društvenih znanosti na temelju časopisa kao medija znanstvenog komuniciranja // Hrvatski znanstveni časopisi: Iskustva, gledišta, mogućnosti. / ed. by Hebrang Grgić Ivana. Zagreb: Školska knjiga, Zagreb, 2015, 197-214. Dostupno i na: http://www.idi.hr/wp-content/uploads/2015/06/Jokic_LasicLazic-2015.pdf [citirano: 2015-04-05]

najviše zadržati na kategoriji znanstvenih časopisa s područja društvenih i humanističkih znanosti koji će postati osnova za naše istraživanje u idućem, šestom poglavlju.

4.1.1 Popularni časopisi

Za bilježenje svih digitalnih, neznanstvenih publikacija u Hrvatskoj zadužena je Agencija za elektroničke medije Republike Hrvatske (AEM), no taj posao nije cjelovito odrađen. Naime, na njihovom web portalu dostupna je knjiga pružatelja usluga digitalnih publikacija, koja nije nimalo ažurna, barem što se tiče časopisa, a u knjizi su kao publikacije navedene i hrvatske web stranice koje ne možemo smatrati časopisima.⁹⁷ Pretraživanjem hrvatskih web imenika može se zaključiti da su redakcije popularnih časopisa, uz izuzetak onih o računalnoj tehnologiji, tek počele ozbiljnije se baviti izradom digitalnih verzija svojih proizvoda. Iako takva izdanja časopisa nisu nepostojeća, još uvijek se uglavnom može govoriti samo o jednostavnim PDF izdanjima identičnima tiskanim kopijama časopisa.⁹⁸ Primjer takvog časopisa je *Croexpress*, besplatni mjesečnik na hrvatskom i njemačkom jeziku namijenjen hrvatskom iseljeništvu⁹⁹ koji se distribuira u PDF formatu, no zadnji dostupni primjerak je iz travnja 2014. godine.¹⁰⁰

Vrijedi također spomenuti besplatni časopis za automobilizam *AutoIQ*, nastao u digitalnom obliku, distribuira se u flip-book stilu te je dostupan putem službene stranice¹⁰¹ i web portala ISSUU¹⁰² koji omogućuje besplatno objavljivanje časopisa, knjiga, letaka i sličnog materijala. Časopis omogućuje vrlo lagano pretraživanje dostupnog sadržaja uz pomoć interaktivnih izbornika.

Od računalnih časopisa vrijedi spomenuti *Bug*, hrvatski računalni časopis koji neprekidno izlazi još od 1992. godine¹⁰³ Nekoć isključivo računalni časopis zaslužan za popularizaciju

---

⁹⁷ Agencija za Elektroničke Medije: Elektroničke publikacije. Dostupno na: <http://www.e-mediji.hr/hr/pruzatelji-medijskih-usluga/elektronicke-publikacije/> [citirano: 2015-07-07]

⁹⁸ HR Portali: Hrvatski web imenik – popis svih portala i ostalih web stranica. Dostupno na: http://www.hrportali.com/#novine_i_casopisi [citirano: 2015-07-14]

⁹⁹ Über Uns (O nama). Dostupno na: <http://croexpress.eu/onama.php> [citirano: 2015-08-13]

¹⁰⁰ Croexpress. Dostupno na: <http://croexpress.eu/> [citirano: 2015-08-13]

¹⁰¹ AutoIQ. Dostupno na: <http://autoiq.hr/> [citirano: 2015-08-13]

¹⁰² ISSUU AutoIQ. Dostupno na: <http://issuu.com/autoiq> [citirano: 2015-08-13]

¹⁰³ Sorokin Branka. Hrvatski časopisi – povijesni pregled // Otvorena informacijska enciklopedija. Zagreb : Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo, 2003. Dostupno na: <http://www.hidd.hr/articles/casopisi.php> [citirano: 2015-08-13]

informatike u Hrvatskoj i začetnik hrvatskog diskmaga na disketi, otvorenjem svog digitalnog portala proširio je svoju tematiku.¹⁰⁴ Časopis nudi sustav pretplate koji omogućuje pristup novim brojevima časopisa, ali i arhivi koja sadrži digitalizirane brojeve časopisa od 2001. godine pa do najsvježijeg broja.¹⁰⁵ U arhivi se časopisi mogu pregledavati u HTML formatu ili uz pomoć Silverlight dodatka. Na časopis se može pretplatiti i putem iTunesa¹⁰⁶ te Windows Store¹⁰⁷ trgovina aplikacijama i sadržajem za iOS, odnosno Windows uređaje.

Od 1994. godine¹⁰⁸ izlazi informatički časopis *VIDI*, koji na svome portalu¹⁰⁹ osim digitalnog oblika časopisa za koji se plaća pretplata, nalaze i članci od kojih se neki detaljnije obrađuju u samom časopisu, a osim računalne tematike obrađuju i druge teme. Dio digitalne verzije najnovijeg časopisa besplatno je dostupan za čitanje¹¹⁰, a također se može kupiti putem iTunesa¹¹¹ te postoji mogućnost pregledavanja cjelovitog časopisa putem CARNetove usluge e-Knjižnica (uz posjedovanje AAI@EduHr elektroničkog identiteta)¹¹².

Među popularne časopise možemo smjestiti i hrvatsko izdanje *National Geographica*¹¹³, dugovječnog i poznatog časopisa za ljubitelje prirode, zemljopisa, astronomije, povijesti i ljude željne znanja.¹¹⁴ Časopis se pretežito oslanja na svoje tiskano izdanje, no na svojim stranicama nudi arhivu koja sadrži djelomične članke iz starih brojeva časopisa u HTML formatu¹¹⁵, no digitalnoj verziji časopisa moguće je pristupiti plaćanjem pretplate na časopis putem servisa Trafika, koji je dostupan za iOS¹¹⁶ i Android uređaje¹¹⁷.

---

¹⁰⁴ Bug Online. Dostupno na: <http://www.bug.hr/> [citirano: 2015-08-13]

¹⁰⁵ Bug Online: Digitalna arhiva Dostupno na: <http://www.bug.hr/digi/upute/> [citirano: 2015-08-13]

¹⁰⁶ iTunes Bug. Dostupno na: <https://itunes.apple.com/us/app/bug/id520792901?mt=8> [citirano: 2015-08-13]

¹⁰⁷ R. I. Novi način čitanja Buga i Mreže, 2014. Dostupno na: <http://www.bug.hr/bolex/bug--mreza-windows-81/96971.aspx> [citirano: 2015-08-13]

¹⁰⁸ VIDI: TEMA: 20 godina – Timeline // Vidi 224 (2014). Str. 34-42

¹⁰⁹ VIDI: VIDI Web Portal. Dostupno na: <http://www.vidi.hr/> [citirano: 2015-08-13]

¹¹⁰ VIDI: VIDI časopis. Dostupno na: <http://www.vidi.hr/VIDI-casopis> [citirano: 2015-08-13]

¹¹¹ iTunes Vidi časopis. Dostupno na: <https://itunes.apple.com/us/app/vidi-casopis/id557161086?mt=8> [citirano: 2015-08-13]

¹¹² CARNet: CARNet e-Knjižnica. Dostupno na: <http://e-knjiznica.carnet.hr/vidi> [citirano: 2015-08-13]

¹¹³ National Geographic Hrvatska na mreži. Dostupno na: <http://www.nationalgeographic.com.hr/> [citirano: 2015-08-13]

¹¹⁴ National Geographic Hrvatska: Tko čita National Geographic?. Dostupno na: <http://www.nationalgeographic.com.hr/Default.asp?ru=50&sid=&akcija=&jezik=1> [citirano: 2015-08-13]

¹¹⁵ National Geographic Hrvatska: Arhiv. Dostupno na: <http://www.nationalgeographic.com.hr/Default.asp?ru=47&sid=&akcija=&jezik=1> [citirano: 2015-08-13]

¹¹⁶ iTunes Trafika. Dostupno na: <https://itunes.apple.com/si/app/trafika/id425361683?mt=8>

Ženska posla časopis je za žene sa životnim i poslovnim iskustvom, koji se bavi mnogobrojnim temama vezanim za svakodnevni život i poslovne prilike.¹¹⁸ Izlazi svaka dva mjeseca, u tiskanom i digitalnom izdanju, a na web stranici¹¹⁹ može se besplatno pristupiti pregledu prvog dijela digitalnog izdanja najnovijeg broja časopisa. Za pregled pune verzije treba platiti pretplatu.¹²⁰ Neke od starijih brojeva moguće je pročitati putem portala ISSUU.¹²¹

4.1.2 Znanstveno-stručni časopisi

Časopis *Računovodstvo, revizija i financije RRIF* vjerojatno je jedan od najpoznatijih hrvatskih stručnih časopisa s područja financija¹²², koji osim stručnih objavljuje i poneki znanstveni članak.¹²³

RRIF nudi digitalno izdanje časopisa u PDF formatu po modelu pretplate ili kupovine pojedinačnog željenog broja časopisa¹²⁴. Pretplatnici imaju na raspolaganju i arhivu svih brojeva *RRIF* časopisa od 2001. godine do danas u PDF formatu.¹²⁵

Kao *RRIF*-u konkurentna publikacija, ističe se znanstveno-stručni časopis *Računovodstvo i financije RIF*, koji u svojem sadašnjem obliku egzistira od 1991. godine¹²⁶ te se također bavi financijskim pitanjima, kao stručno glasilo Hrvatske zajednice računovođa i financijskih djelatnika.¹²⁷ *RIF* je osim u tiskanom dostupan i u digitalnom izdanju (časopis se može čitati u PDF formatu), što uključuje i arhivu sa svim brojevima časopisa od 2006. godine, no za sve navedeno potrebno je uzeti pretplatu.¹²⁸

[citirano: 2015-08-13]

¹¹⁷ Google Play Trafika. Dostupno na: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.trafika&hl=hr>

[citirano: 2015-08-13]

¹¹⁸ *Ženska posla*: O nama. Dostupno na: <http://www.zenskaposla.hr/o-nama/42/> [citirano: 2015-08-13]

¹¹⁹ *Ženska posla*. Dostupno na: <http://www.zenskaposla.hr> [citirano: 2015-08-13]

¹²⁰ *Ženska posla*: Pretplata: Dostupno na: <http://www.zenskaposla.hr/pretplata.html> [citirano: 2015-08-13]

¹²¹ ISSUU *Ženska posla*. Dostupno na: <http://issuu.com/zenskaposla.hr> [citirano: 2015-08-13]

¹²² *RRIF*: O nama. Dostupno na: http://www.rrif.hr/o_nama.html [citirano: 2015-08-13]

¹²³ Hrvatska znanstvena bibliografija: Financiranje malih i srednjih poduzeća (0081006) Dostupno na: <https://bib.irb.hr/lista-radova?projekt=0081006> [citirano: 2015-08-13]

¹²⁴ *RRIF*: Časopis Računovodstvo Revizija i Financije. Dostupno na : <http://www.rrif.hr/rrif.html> [citirano: 2015-08-13]

¹²⁵ *RRIF*: Pretplata: Časopis Računovodstvo Revizija i Financije. Dostupno na: www.rrif.hr/rrif-http://www.rrif.hr/rrif.htmlprofil.html [citirano: 2015-08-13]

¹²⁶ *RIF* O nama : Monografija. Dostupno na: <http://www.rif.hr/Uploads/Onama/MonografijaRIF50.pdf> [citirano: 2015-08-13]

¹²⁷ *RIF* Pretplata 2015. Dostupno na: <http://www.rif.hr/naslovnica/pretplata> [citirano: 2015-08-13]

¹²⁸ Isto

Iako se radi o časopisima koji ne objavljuju znanstvene članke, spomenut ću još dva isključivo stručna časopisa.

Hrvatski vojnik je prvi hrvatski stručni časopis za vojnu tematiku, koji izdaje Ministarstvo obrane.¹²⁹ Časopis je na službenim stranicama dostupan¹³⁰ potpuno besplatno u obliku PDF datoteke (zajedno s arhivom koja sadrži sve brojeve časopisa od 2008. godine do danas), a sve objavljene članke moguće je pretražiti i pročitati putem istih stranica bez potrebe za otvaranjem PDF datoteka.

Hrvatsko izdanje *Le Monde Diplomatique*a¹³¹ stručni je mjesečnik za vanjsku politiku. Časopis ne nudi digitalno izdanje, nego samo izbor članaka koje je moguće pročitati na službenoj stranici.¹³²

4.1.3 Znanstveni časopisi

Digitalni znanstveni časopisi u Hrvatskoj objavljuju se na već više puta spomenutom portalu Hrčak.¹³³ Na portalu se časopisi dijele po područjima znanosti, točnije na časopise o:

- a) Prirodnim znanostima, što uključuje časopise o biologiji, fizici, geoznanosti, kemiji i matematici.
- b) Tehničkim znanostima, pod čime se podrazumijevaju časopisi o arhitekturi i urbanizmu, brodogradnji, elektrotehnici, geodeziji, građevinarstvu, grafičkoj tehnologiji, kemijskom inženjerstvu, metalurgiji, računarstvu, rudarstvu, naftnom i geološkom inženjerstvu, strojarstvu, tehnologiji prometa i transporta, tekstilnoj tehnologiji,

---

¹²⁹ Hrvatski vojnik: Prvi hrvatski vojnostručni magazin. Dostupno na: <http://www.hrvatski-vojn timer.hr/>
[citirano: 2015-08-13]

¹³⁰ Hrvatski vojnik: Magazin. Dostupno na: <http://www.hrvatski-vojn timer.hr/magazin.html>
[citirano: 2015-08-13]

¹³¹ Le Monde Diplomatique: Hrvatsko izdanje. Dostupno na: <http://lemondediplomatique.hr/>
[citirano: 2015-08-13]

¹³² Le Monde Diplomatique: Arhiva. Dostupno na:
<http://lemondediplomatique.hr/category/clanci/> [citirano: 2015-08-13]

¹³³ HRČAK: Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/>
[citirano: 2015-08-13]

zrakoplovstvu, raketnoj i svemirskoj tehnologiji, te drugim temeljnim tehničkim znanostima.

c) Biomedicini i zdravstvu, u kojima se govori o temeljnim i kliničkim medicinskim znanostima, javnom zdravstvu i zdravstvenoj zaštiti, veterinarskoj medicini, stomatologiji, farmaciji i drugim granama kliničke medicine.

d) Biotehničkim znanostima, odnosno časopisima o agronomiji, šumarstvu, biotehnologiji i prehrambenoj tehnologiji.

e) Društvenim znanostima, koji se dijele na časopise o ekonomiji, pravu, politologiji, informacijskim znanostima, sociologiji, psihologiji, odgojnim znanostima, socijalnoj geografiji i demografiji, te socijalnoj djelatnosti.

f) Humanističkim znanostima, ili časopisima o povijesti, arheologiji, jezikoslovlju, filozofiji, znanosti o umjetnosti, etnologiji i antropologiji, teologiji, znanosti o književnosti, te povijesti umjetnosti.

Koncentrirat ću se na najznačajnije i na Hrčku najposjećenije časopise s područja društvenih znanosti u razdoblju od 1. srpnja 2014. godine do 30. srpnja 2015. godine.¹³⁴ Pritom ću, koliko je to moguće, nastojati izbjeći časopise koji više nisu aktivni i koji su multidisciplinarni. Do kraja ovog poglavlja ukratko ću navesti svaki od odabranih časopisa (po redu od najposjećenijeg do najmanje posjećenog), a u idućem poglavlju ću ih detaljno i pregledno analizirati pomoću tablica.

Prvi odabrani časopis je *Politička misao* koji objavljuje radove iz područja političkih znanosti i političkih studija, ali i djela koja se bave različitim poddisciplinama politologije.¹³⁵ Odabran je zbog toga što se radi o najposjećenijem časopisu s područja društvenih znanosti, ako zanemarimo multidisciplinarni časopis *Društvene znanosti* i isti će

---

¹³⁴ HRČAK: Posjećenost časopisa u razdoblju: 01.07.2014. - 31.07.2015. Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=posjecenost-casopisa&mjesec_od=7&godina_od=7&godina_od=2014&mjesec_do=7&godina_casopisa_do=2015&podrucje=0 [citirano: 2015-08-13]

¹³⁵ HRČAK: Politička misao. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/politicka-misao> [citirano: 2015-08-13]

se po činjenici da su na Hrčku dostupni svi brojevi časopisa od početka izlaženja 1964. godine.¹³⁶

Najznačajniji i najviše pozicionirani časopis koji se bavi makroekonomskim i mikroekonomskim aspektima gospodarskog razvitka je *Ekonomski pregled*, koji izlazi neprekidno od 1950. godine, a na Hrčku su dostupni samo brojevi od 2000. godine do danas.¹³⁷

Slijedi *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* koji objavljuje radove domaćih i stranih autora s područja prava, ali i nekih drugih disciplina, a iako izlazi od 1980. godine na Hrčku su dostupni samo brojevi od 2006. godine.¹³⁸ Zanimljiva je činjenica da se radi o najbolje plasiranom pravnom časopisu na Hrčku, koji se nalazi ispred sličnog časopisa Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.¹³⁹

Četvrti časopis kojeg sam odabrao za potrebe ovog rada je časopis *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja* koji objavljuje radove iz područja predškolskog odgoja, školske i visokoškolske izobrazbe. Časopis izlazi od 1952. godine, no na Hrčku su dostupni samo brojevi od 2004. godine do danas.¹⁴⁰

Ljetopis socijalnog rada bavi se teorijom, metodologijom i obrazovanjem na području socijalnog rada, na Hrčku se nalaze svi brojevi časopisa od 2000. godine (od sedmog broja).¹⁴¹

Istraživanjima s područja psihologije bavi se časopis *Psihologijske teme* kojeg izdaje Filozofski fakultet u Rijeci, na Hrčku su dostupni svi brojevi časopisa počevši od 2003. godine (od dvanaestog broja).¹⁴²

---

¹³⁶ Isto

¹³⁷ HRČAK: Ekonomski pregled. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/ekonomski-pregled> [citirano: 2015-08-13]

¹³⁸ HRČAK: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/zbornik-pfsr> [citirano: 2015-08-13]

¹³⁹ HRČAK: Posjećenost časopisa u razdoblju: 01.07.2014. - 31.07.2015. Dostupno na: http://hrcak.srce.hr/index.php?show=posjecenost-casopisa&mjesec_od=7&godina_od=7&godina_od=2014&mjesec_do=7&godina_casopisa_do=2015&podrucje=0 [citirano: 2015-08-13]

¹⁴⁰ HRČAK: Život i škola. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/zivot-i-skola> [citirano: 2015-08-13]

¹⁴¹ HRČAK: Ljetopis socijalnog rada. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/ljetopis> [citirano: 2015-08-13]

¹⁴² HRČAK: Psihologijske teme. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/psihologijske-teme> [citirano: 2015-08-13]

Časopis *Migracijske i etničke teme* objavljuje radove s područja migracija, etničnosti i identiteta s aspekta različitih društvenih i humanističkih disciplina među kojima i s područja socijalne geografije i demografije zbog čega je uvršten u ovaj rad.¹⁴³

Problematicom informacijskih znanosti bavi se časopis *INFORMATOLOGIJA*, koji izlazi od 1969. godine, a zaprimaju se i objavljuju znanstveni i stručni radovi koji pokrivaju područje kako informacijskih tako i komunikacijskih znanosti.¹⁴⁴

Posljednji časopis kojim ću se baviti u ovom radu je *Revija za sociologiju*, koja objavljuje radove s područja sociologije i srodnih disciplina. Na Hrčku se nalaze brojevi od 2002. godine, unatoč činjenici da časopis izlazi od 1971. godine.¹⁴⁵

---

¹⁴³ HRČAK: Migracijske i etničke teme. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/met> [citirano: 2015-08-13]

¹⁴⁴ HRČAK: INFORMATOLOGIJA. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/informatologia> [citirano: 2015-08-13]

¹⁴⁵ HRČAK: Revija za sociologiju. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/revija-za-sociologiju> [citirano: 2015-08-13]

5. Usporedba karakteristika odabranih digitalnih znanstvenih časopisa u Hrvatskoj

U ovom poglavlju ću pomoću tabličnog prikaza prikazati značajke devet časopisa koje sam odabrao i naveli na samom kraju prethodnog poglavlja zajedno sa njihovim razlikama i sličnostima.

Prilikom odabira sadržaja za tablice koje slijede, oslonio sam se na Upute za uredništva časopisa¹⁴⁶ koje Hrčak nudi na svojim stranicama, iz kojih sam poseban naglasak stavio na dio u kojem se piše o unosu osnovnih podataka o časopisu, izdavaču odnosno nakladniku, kao i kategorijama priloga koje možemo naći u časopisima.

U prvoj tablici prikazat ću osnovne podatke svih devet odabranih časopisa, dakle njihovo puno ime na hrvatskom jeziku, znanstveno područje koje pokrivaju, podatke o izdavaču zajedno s njegovom poštanskom adresom, a tu je još i web adresa časopisa na Hrčku te ime glavnog urednika, odnosno urednice.

U drugoj tablici navodimo ISSN brojeve tiskanog i digitalnog izdanja devet odabranih časopisa, prvu godinu izlaženja te učestalost izlaženja tih časopisa i najstariji broj tih časopisa prisutan na Hrčku.

Treća tablica daje osvrt na svjetske jezike na kojima uredništvo prihvaća radove pojedinih autora, dok posljednje dvije tablice daju osvrt na prisutnost i učestalost svake od dvadeset kategorija priloga navedenih u spomenutim Uputama za uredništva časopisa.¹⁴⁷ Učestalost i zastupljenost pojedinih kategorija priloga proučio sam nasumičnim pregledom sadržaja brojeva časopisa koji su dostupni na Hrčku, a ograničio sam se isključivo na naših devet odabranih časopisa.

---

¹⁴⁶ HRČAK: Upute za uredništva časopisa. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/admin/upute.pdf>
[citirano: 2015-08-13]

¹⁴⁷ Isto

<i>IME ČASOPISA NA HRVATSKOM JEZIKU</i>	<i>ZNANSTVENO PODRUČJE ČASOPISA</i>	<i>IZDAVAČ ČASOPISA</i>	<i>POŠTANSKA ADRESA IZDAVAČA ČASOPISA</i>	<i>URL ČASOPISA NA HRČKU</i>	<i>GLAVNI UREDNIK/UREDNICA ČASOPISA</i>
<i>Politička misao</i>	Politologija	Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu	Lepušićeva 6, 10000 Zagreb	http://hrcak.srce.hr/politicka-misao	Dejan Jović
<i>Ekonomski pregled</i>	Ekonomija	Hrvatsko društvo ekonomista, Zagreb	Heinzelova 4a, 10000 Zagreb	http://hrcak.srce.hr/ekonomski-pregled	nije naveden
<i>Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci</i>	Pravo	Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci	Hahlić 6, 51000 Rijeka	http://hrcak.srce.hr/zbornik-pfsr	Prof. dr. sc. Dionis Jurić
<i>ŽIVOT I ŠKOLA: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja</i>	Odgojne znanosti	Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku	Cara Hadrijana 10, 31000 Osijek	http://hrcak.srce.hr/zivot-i-skola	Anđelka Peko
<i>Ljetopis socijalnog rada</i>	Socijalna djelatnost	Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu - Studijski centar socijalnog rada	Nazorova 51, 10000 Zagreb	http://hrcak.srce.hr/ljetopis	Prof. dr. sc. Marina Ajduković
<i>Psihologijske teme</i>	Psihologija	Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci - Odsjek za psihologiju	Sveučilišna avenija 4, 51000 Rijeka	http://hrcak.srce.hr/psihologijske-teme	Allessandra Pokrajac-Bulian
<i>Migracijske i etničke teme</i>	Socijalna geografija i demografija, Politologija, Pravo, Sociologija, Ekonomija	Institut za migracije i narodnosti, Zagreb	Trg Stjepana Radića 3, 10000 Zagreb	http://hrcak.srce.hr/met	Sanja Klempić Bogadi
<i>INFORMATOLOGIJA</i>	Informacijske znanosti	Hrvatsko komunikološko društvo	Jurišićeva 5/I, 10000 Zagreb	http://hrcak.srce.hr/informatologia	Mario Plenković
<i>Revija za sociologiju</i>	Sociologija	Hrvatsko sociološko društvo	Amruševa 11, 10000 Zagreb	http://hrcak.srce.hr/revija-za-sociologiju	Ivan Landripet

Tablica 1: Prikaz osnovnih podataka o odabranim časopisima

<i>IME ČASOPISA NA HRVATSKOM JEZIKU</i>	<i>ISSN (Tisak)</i>	<i>ISSN (Elektroničko izdanje)</i>	<i>PRVA GODINA IZLAŽENJA</i>	<i>GODIŠNJA UČESTALOST IZLAŽENJA</i>	<i>NASTARIJI BROJ ČASOPISA NA HRČKU</i>
<i>Politička misao</i>	0032-3240	1846-8720	1964.	četiri puta godišnje na hrv. jeziku + jedan broj na eng. jeziku	1, 1 (1964)
<i>Ekonomski pregled</i>	0424-7558	nije naveden	1950.	šest puta godišnje	51, 1/2 (2000)
<i>Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci</i>	1330-349X	1846-8314	1980.	dvaput godišnje	27, 1 (2006)
<i>ŽIVOT I ŠKOLA: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja</i>	0044-4855	1849-0972	1952.	dvaput godišnje	L, 12 (2004)
<i>Ljetopis socijalnog rada</i>	1846-5412	1848-7971 (vanjski izvor)	1994.	triput godišnje	7, 1 (2000)
<i>Psiholgijske teme</i>	1332-0742	nije naveden	nije navedeno	triput godišnje	12, 1 (2003)
<i>Migracijske i etničke teme</i>	1333-2546	1848-9184	1985.	triput godišnje	1, 1 (1985)
<i>INFORMATOLOGIJA</i>	1330-0067	nije naveden	1969.	četiri puta godišnje	39, 1 (2006)
<i>Revija za sociologiju</i>	0350-154X	1846-7954	1971.	triput godišnje	33, 3/4 (2002)

Tablica 2: Prikaz podataka o ISSN brojevima, prvoj godini izlaženja, učestalosti izlaženja i dostupnosti starih brojeva časopisa na Hrčku

<i>IME ČASOPISA NA HRVATSKOM JEZIKU</i>	<i>Prihvaćen sadržaj na hrvatskom jeziku</i>	<i>Prihvaćen sadržaj na engleskom jezika</i>	<i>Prihvaćen sadržaj na drugim jezicima</i>
<i>Politička misao</i>	sažeci, radovi	sažeci + poseban peti broj časopisa u godini	ne
<i>Ekonomski pregled</i>	ključne riječi, sažeci, radovi	ključne riječi, sažeci, radovi	rad na njemačkom jeziku
<i>Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci</i>	sažeci, radovi	sažeci, radovi	sažeci i radovi na njemačkom i talijanskom jeziku
<i>ŽIVOT I ŠKOLA: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja</i>	ključne riječi, sažeci, radovi	ključne riječi, sažeci, radovi	ključne riječi, sažeci, radovi na njemačkom jeziku
<i>Ljetopis socijalnog rada</i>	ključne riječi, sažeci, radovi	ne	ne
<i>Psihologijske teme</i>	ključne riječi, sažeci, radovi	sažeci, radovi	ne
<i>Migracijske i etničke teme</i>	ključne riječi, sažeci, radovi	ključne riječi, sažeci, radovi	ne
<i>INFORMATOLOGIA</i>	ključne riječi, sažeci, radovi	ključne riječi, sažeci, radovi	ključne riječi, sažeci, radovi na njemačkom jeziku
<i>Revija za sociologiju</i>	ključne riječi, sažeci, radovi	ključne riječi, sažeci, radovi	ne

Tablica 3: *Prikaz podataka o prihvaćenim jezicima za objave radove, sažetke i ključne riječi u pojedinim časopisima*

IME ČASOPISA NA HRVATSKOM JEZIKU	Politička misao	Ekonomski pregled	Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci	ŽIVOTI ŠKOLA: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja	Ljetopis socijalnog rada	Psiholozijske teme	Migracijske i etničke teme	INFORMATOLOGIJA	Revija za sociologiju
UVODNIK	obično u prvom broju u godini	nije pronađen	nije pronađen	prisutan od broja LX, 31 (2014)	neredovit prilog	neredovit prilog, javlja se u ranijim brojevima	neredovit prilog	neredovit prilog	neredovit prilog, javlja se u ranijim brojevima
IZVORNI ZNANSTVENI ČLANAK	čest prilog, gotovo u svakom broju	neredovit prilog, svakih par brojeva	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju
KRATKO PRIOPĆENJE	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	neredovit prilog, javlja se samo jednom	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen
PRETHODNO PRIOPĆENJE	neredovit prilog	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	neredovit prilog	nije pronađen	čest prilog, gotovo u svakom broju	neredovit prilog	neredovit prilog
PREGLEDNI RAD	neredovit prilog	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	neredovit prilog
STRUČNI RAD	neredovit prilog, zadnji put se pojavljuje u broju 48, 4 (2012)	neredovit prilog	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	nije pronađen	neredovit prilog, javlja se u ranijim brojevima	čest prilog, gotovo u svakom broju	neredovit prilog, javlja se u ranijim brojevima
IZLAGANJE SA SKUPA	neredovit prilog	neredovit prilog	nije pronađen	nije pronađen	neredovit prilog, javlja se u ranijim brojevima	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen
SAŽETAK SA SKUPA	neredovit prilog, javlja se u ranijim brojevima	neredovit prilog	nije pronađen	nije pronađen	neredovit prilog, javlja se u ranijim brojevima	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	neredovit prilog, javlja se u ranijim brojevima
ŽIVOTOPIS	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen
ESEJ	neredovit prilog, zadnji put se pojavljuje u broju 49, 3 (2012)	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	nije pronađen	neredovit prilog, javlja se u ranijim brojevima	nije pronađen	nije pronađen

Tablica 4 : Prikaz karakteristika odabranih časopisa prema prvih 10 kategorija priloga navedenih u Hrčkovim Uputama za uredništva časopisa

<i>IME ČASOPISA I NA HRVATSKOM JEZIKU</i>	<i>Politička misao</i>	<i>Ekonomski pregled</i>	<i>Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci</i>	<i>ŽIVOT I ŠKOLA: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja</i>	<i>Ljetopis socijalnog rada</i>	<i>Psihološke teme</i>	<i>Migracijske i etničke teme</i>	<i>INFORMATOLOGIJA</i>	<i>Revija za sociologiju</i>
<i>BIBLIOGRAFIJA</i>	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	neredoviti prilog	čest prilog, gotovo u svakom broju	nije pronaden
<i>VJEŠT</i>	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	čest prilog, gotovo u svakom broju	nije pronaden
<i>CRITICE</i>	nije pronaden	neredoviti prilog	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden
<i>IN MEMORIAM, NEKROLOG</i>	prisutan ovisno o prilici, u posljednjem broju 3 nekrologa	prisutan ovisno o prilici	prisutan ovisno o prilici	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	prisutan ovisno o prilici, pojavljuje se u ranijim brojevima	prisutan ovisno o prilici, pojavljuje se u ranijim brojevima	prisutan ovisno o prilici
<i>RECENZIIJA, PRIKAZ</i>	čest prilog, gotovo u svakom broju	neredoviti prilog, svakih par brojeva	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	neredoviti prilog, javlja se u ranijim brojevima	nije pronaden	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju
<i>PISMO UREDNIKU</i>	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden
<i>ISPRAVAK</i>	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden
<i>ZAHVALA</i>	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	neredoviti prilog, javlja se samo jednom	neredoviti prilog
<i>KAZALO</i>	neredoviti prilog	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	nije pronaden	neredoviti prilog	neredoviti prilog	čest prilog, gotovo u svakom broju
<i>OSTALO</i>	neredoviti prilog	neredoviti prilog, javlja se u ranijim brojevima	neredoviti prilog	nije pronaden	čest prilog, gotovo u svakom broju	nije pronaden	neredoviti prilog, javlja se u ranijim brojevima	čest prilog, gotovo u svakom broju	čest prilog, gotovo u svakom broju

Tablica 5 : *Prikaz karakteristika odabranih časopisa preostalih 10 kategorija priloga
navedenih u Hrkovim Uputama za uredništva časopisa*

6. Analiza karakteristika odabranih hrvatskih digitalnih časopisa

U ovom poglavlju ću na temelju tabličnih prikaza navedenih u prethodnom poglavlju provesti analizu i navesti određene zaključke o naših devet odabranih časopisa smještenih na portalu Hrčak.

S obzirom na godinu izlaženja, najstariji među našim odabranim časopisima je *Ekonomski pregled* koji izlazi od 1950. godine, dok je najmlađi časopis *Ljetopis socijalnog rada* koji izlazi od 1994. godine. Po učestalosti izlaženja najviše odabranih časopisa izlazi tri puta godišnje, no među svih devet odabranih časopisa ističe se časopis *Politička misao* koji izlazi četiri puta godišnje i izdaje još peti dodatni broj na engleskom jeziku.

S obzirom na mjesto izdavanja, najviše časopisa izlazi u Zagrebu (njih šest), nakon čega slijedi Rijeka s dva časopisa i Osijek s jednim časopisom. S obzirom na vrstu institucije, sveučilišta izdaju pet časopisa, društva tri časopisa, dok instituti izdaju jedan časopis.

U usporedbi prisutnosti pojedinih brojeva odabranih časopisa na Hrčku u odnosu na prvu godinu izlaženja časopisa, tu prednjači časopis *Politička misao*, a na Hrčku su prisutni dosad svi izašli brojevi (od 1964. godine). Isto možemo reći i za časopis *Migracijske i etničke teme*, koji je također u potpunosti prisutan na Hrčku (od prvog broja 1985. godine). Preostali časopisi prisutni su na Hrčku s brojevima koji su izašli poslije 1999. godine iako izlaze duže. Treba napomenuti da za časopis *Psihologijske teme* nije bilo moguće pronaći prvu godinu izlaženja.

Što se tiče glavnih urednika časopisa, žena i muškaraca ima podjednak broj, s time da podatak o glavnom uredniku nisam uspio pronaći za časopis *Ekonomski pregled*.

Svih devet odabranih časopisa na Hrčku ima naveden ISSN broj svoga tiskanog izdanja, no časopisi *Ekonomski pregled*, *Psihologijske teme* i *INFORMATOLOGIJA* nemaju ili ne navode posebno ISSN broj svoga digitalnog izdanja na stranicama Hrčka.

Za časopis *Ljetopis socijalnog rada*, ISSN broj njihova digitalnog izdanja pronašao sam na njihovoj službenoj stranici.¹⁴⁸

Što se tiče svjetskih jezika na kojima uredništva primaju radove pojedinih autora, najviše časopisa, gotovo svi, primaju radove na hrvatskom i engleskom jeziku, s izuzetkom časopisa *Ljetopis socijalnog rada*, koji prima radove samo na hrvatskom jeziku.

Časopisi *Ekonomski pregled*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, *Život i škola* te *INFORMATOLOGIA* primaju radove i na njemačkom jeziku. *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci* jedini prima i radove na talijanskom jeziku. Nekoliko časopisa navodi kako će uz posebno dopuštenje uredništva objaviti radove i na nekom drugom jeziku koje ovdje nisam spomenuo. Gotovo svi časopisi (osim časopisa *Ljetopis socijalnog rada*) propisuju pisanje sažetaka radova na hrvatskom i engleskom jeziku. Časopis *Život i škola* propisuje i pisanje sažetaka na njemačkom jeziku, dok je isto opcija autora kod časopisa *INFORMATOLOGIA* i *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*.

Na kraju ću se osvrnuti na karakteristike priloga svih devet časopisa navedene u četvrtoj i petoj tablici. Pri analizi ću se služiti pojmovima navedenim u Hrčkovim Uputama za uredništva časopisa.¹⁴⁹

Svih devet časopisa redovito objavljuje izvorne znanstvene članke, osim časopisa *Ekonomski pregled* koji to čini svakih nekoliko brojeva. Pregledni rad je također česta pojava, redovito ga objavljuju svi časopisi osim časopisa *Politička misao* i *Revija za sociologiju* koji to čine neredovito. Recenzije (prikaze) objavljuje redovito ili neredovito većina časopisa, s iznimkom časopisa *Psihologijske teme* u kojem one nisu nađene. Prethodna priopćenja često objavljuju *Ekonomski pregled*, *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, *Život i škola* te *Migracijske etničke teme*, dok ih časopis *Psihologijske teme* prema našem proučavanju ne objavljuje. Stručni rad često se pojavljuje u časopisima *Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci*, *Život i škola*, *Ljetopis socijalnog rada* i *INFORMATOLOGIA* te se javlja u starijim brojevima *Političke misli*, *Migracijskih i etničkih tema* i *Revije za sociologiju*.

---

¹⁴⁸ Ljetopis socijalnog rada. Dostupno na: <http://ljsr.pravo.unizg.hr/index.php/ljsr> [citirano: 2015-08-13]

¹⁴⁹ HRČAK: Upute za uredništva časopisa. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/admin/upute.pdf> [citirano: 2015-08-13]

Prilozi o izlaganjima sa skupova i sažecima sa skupova se uglavnom ne objavljuju, a kada se i objavljuju, to je poprilično neredovito. Objavljivanje uvodnika neredovito je u svim promatranim časopisima, dok kratko priopćenje ne objavljuje gotovo nitko (pojavljuje se jedino u časopisu *Psihologijske teme* i to samo jednom). Eseji se mogu naći u ranijim brojevima časopisa *Politička misao* te *Migracijske i etničke teme*.

Kategorija *Ostalo* čest je gost časopisa *Ljetopis socijalnog rada*, *INFORMATOLOGIJA* i *Revija za sociologiju*, ali nije pronađena u časopisima *Život i škola* te *Psihologijske teme*. Isto vrijedi za Kazalo koje se redovito nalazi u časopisu *Revija za sociologiju*, *Politička misao* ga objavljuje neredovito, dok kod ostalih nije pronađen.

Redoviti prilozi časopisa *INFORMATOLOGIJA* su vijesti i bibliografija. Vijesti ne sadrži niti jedan drugi proučavani časopis, dok bibliografiju neredovito objavljuju *Migracijske i etničke teme*. Zahvale možemo naći u samo jednom broju časopisa *INFORMATOLOGIJA*, dok su crtice neredovite u *Ekonomskom pregledu*.

Niti jedan od proučavanih časopisa nije sadržavao priloge *Životopis*, *Pismo uredniku* i *Ispravak*. Nekrolozi se, logično, u većini časopisa javljaju ovisno o prilici, s iznimkom časopisa *Život i škola*, *Ljetopis socijalnog rada* i *Psihologijske teme* u kojima oni nisu pronađeni.

7. Zaključak

Časopisi u digitalnom obliku danas su brz i jeftin način za distribuciju istraživanja i znanstvenih postignuća širokom krugu čitatelja koji nužno ne uključuje samo znanstvenu zajednicu. Sadržaji su sve više dostupni zahvaljujući konceptu otvorenog pristupa koji omogućuje da do najnovijih spoznaja u svijetu znanosti dođu i korisnici koji to do sada nisu mogli, uglavnom zbog ekonomskih razloga. Iako je u informatizaciji pomalo kasnila za vodećima u svijetu, Hrvatska je u jednom razdoblju na tom polju bila među vodećim zemljama u regiji. Sredinom devedesetih godina prošlog stoljeća popularizacijom i pojeftinjenjem računala te priključenjem Hrvatske na Internet, dostigli smo najrazvijenije sile u svijetu, ne samo informatički, već i što se tiče modernizacije, odnosno digitalizacije časopisa. Danas je pak situacija nešto lošija zbog propadanja znanstvenopopularnih časopisa zbog ekonomske krize, a i tek ponekog pokušaja izrade tehnički razrađenijeg oblika digitalnog časopisa. Većina digitalnih časopisa objavljuje se tak kao kopija tiskanog oblika u PDF formatu, a postoji tek nekoliko časopisa koji svom digitalnom izdanju posvećuje više pažnje ili joj dodaje interaktivnost. Ipak, svijetlu točku, osim sve veće sklonosti hrvatskih digitalnih časopisa prema otvorenom pristupu, predstavlja i portal Hrčak, kao repozitorij znanstvenih i stručnih časopisa Hrvatske. Iako još u stadiju razvoja, lakoćom navigacije, svojom ažurnošću i opcijama statističkog pretraživanja i sortiranja koje nemaju ni neki slični vodeći svjetski repozitoriji znanstvenih časopisa, on daje nadu da zlatno doba digitalnog časopisa u Hrvatskoj tek dolazi.

8. Popis literature

1. 21-Magazines, cont. Dostupno na : <http://apple2history.org/history/ah21/>
[citirano:2015-07-14]
2. Agencija za Elektroničke Medije: Elektroničke publikacije. Dostupno na:
<http://www.e-mediji.hr/hr/pruzatelji-medijskih-usluga/elektronicke-publikacije/>
[citirano: 2015-07-07]
3. AGORA - Access to Global Online Research on Agriculture program . Dostupno na:
<http://www.fao.org/agora/en/> [citirano: 2015-08-13]
4. AJOL - African Journals Online. Dostupno na: <http://www.ajol.info/> [citirano: 2015-08-13]
5. ARDI - Access to Research for Development and Innovation. Dostupno na:
<http://www.wipo.int/ardi> [citirano: 2015-08-13]
6. AutoIQ. Dostupno na: <http://autoiq.hr/> [citirano: 2015-08-13]
7. Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities.
Dostupno na: <http://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration> [citirano: 2015-07-14]
8. Bethesda Statement on Open Access Publishing, lipanj 2003.
Dostupno na: <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/bethesda.htm>
[citirano: 2015-07-14]
9. Bizcommunity: Digital publishing: Short history.
Dostupno na: <http://www.bizcommunity.com/Article/196/367/106976.html>
[citirano: 2015-07-14]

10. Blagi: CF_RAZNO. Dostupno na:
http://www.blagi.net/bbs/cefnet/cf_razno/guidafaq.zip [citirano: 2015-08-13]
11. Budapest Open Access Initiative: Frequently Asked Questions, rujan 2012.
Dostupno na: <http://legacy.earlham.edu/~peters/fos/boaifaq.htm> [citirano: 2015-07-14]
12. Bug Online. Dostupno na: <http://www.bug.hr/> [citirano: 2015-08-13]
13. Bug Online: Digitalna arhiva Dostupno na: <http://www.bug.hr/digi/upute/>
[citirano: 2015-08-13]
14. CARnet: Elektronički časopis i knjige, 2009. Dostupno na:
<http://www.carnet.hr/tematski/onlinebaze/casopisi?CARNetweb> [citirano: 2015-07-14]
15. CARNet: CARNet e-Knjžnica. Dostupno na: <http://e-knjiznica.carnet.hr/vidi>
[citirano: 2015-08-13]
16. CIT, Journal of Computing and Information Technology. Dostupno na:
<http://cit.srce.unizg.hr/index.php/CIT/issue/view/257> [citirano: 2015-08-13]
17. Click, J. William; Baird, Russell N. Magazine Editing and Production, 6th ed.
Dubuque: Wm. C. Brown, 1994.
18. CLOAD Magazine, prosinac 2012. Dostupno na:
https://archive.org/details/cload_newsletter&tab=about [citirano: 2015-07-14]
19. Coburn, Ed. The 7 Types of Digital Magazines. Dostupno na:
<https://www.linkedin.com/pulse/7-types-digital-magazines-ed-coburnFGFGGF>
[citirano: 2015-07-03]
20. Croexpress. Dostupno na: <http://croexpress.eu/> [citirano: 2015-08-13]

21. Dhingra Navjyoti; Vasishta Seema. E-journals: problem or panacea for higher education? // Managing College Libraries in the Digital Environment: Opportunities and Challenges, Chandigarh, India, 3-4 August 2007.
Dostupno na: <http://eprints.rclis.org/13476/> [citirano: 2015-08-13]
22. DOAJ: Directory of Open Access Journals (DOAJ). Dostupno na: <https://doaj.org/> [citirano: 2015-08-13]
23. DOAJ: Search results. Dostupno na: <https://doaj.org/search> [citirano: 2015-08-13]
24. EASE Statement on Inappropriate Use of Impact Factors, 2007. Dostupno na: http://www.ease.org.uk/sites/default/files/ease_statement_ifs_final.pdf [citirano: 2015-08-13]
25. Google Play, Trafika. Dostupno na: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.trafika&hl=hr> [citirano: 2015-08-13]
26. Grant Sharon. ADONIS: for developing countries? // INSPEL 29 (1995), 217-217.
Dostupno i na: <http://forge.fh-potsdam.de/~IFLA/INSPEL/95-3grsh.pdf> [citirano: 2015-08-13]
27. Harnad Stevan. Gratis Open Access Vs. Libre Open Access, prosinac 2011. Dostupno na: <http://openaccess.eprints.org/index.php?/archives/862-Gratis-Open-Access-Vs.-Libre-Open-Access.html> [citirano: 2015-07-14]
28. Heart Frank; McKenzie Alex; Walden Dave. ARPANET and Internet: A Bibliography of BBN Papers, rujan 1994. Dostupno na: <http://walden-family.com/bbn/ArpanetInternetBiblio.pdf> [citirano: 2015-07-14]
29. Hebrang Grgić Ivana. Access to Scientific Information in Croatia : Increasing Research Impact of a Scientifically Peripheral Country. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing, 2011.

30. Hebrang Grgić Ivana. Kriza izdavaštva znanstvenih časopisa: Scholarly Journals Publishing Crisis, // Vjesnik bibliotekara Hrvatske 47, 1-2(2004), 87-94. Dostupno na: http://eprints.rclis.org/5764/1/VBH_1-2_2004_Grgic2.pdf [citirano: 2015-08-13]
31. Hill Emma; Rossner Mike; Van Epps Heather. Show me the dana. Dostupno na: <http://jcb.rupress.org/content/179/6/1091> [citirano: 2015-08-13]
32. HINARI Access to Research in Health Programme. Dostupno na: <http://www.who.int/hinari/> [citirano: 2015-08-13]
33. Hook Olle. SCIENTIFIC COMMUNICATIONS: History, electronic journals and impact factors // Scand J Rehabil Med. 31, 1 (1999), 3-7. Dostupno i na: <http://www.medicaljournals.se/jrm/content/download.php?doi=10.1080/165019773137> [citirano: 2015-08-13]
34. HR Portali: Hrvatski web imenik – popis svih portala i ostalih web stranica. Dostupno na: http://www.hrportali.com/#novine_i_casopisi [citirano: 2015-07-14]
35. HRČAK: Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/> [citirano: 2015-07-03]
36. HRČAK: Advanced search. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/search/advanced/> [citirano: 2015-08-13]
37. HRČAK: Ekonomski pregled. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/ekonomski-pregled> [citirano: 2015-08-13]
38. HRČAK: INFORMATOLOGIA. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/informatologia> [citirano: 2015-08-13]
39. HRČAK: Ljetopis socijalnog rada. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/ljetopis> [citirano: 2015-08-13]

40. HRČAK: Migracijske i etničke teme. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/met>
[citirano: 2015-08-13]
41. HRČAK: Politička misao. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/politicka-misao>
[citirano: 2015-08-13]
42. HRČAK: Posjećenost časopisa u razdoblju: 01.07.2014. - 31.07.2015. Dostupno na:
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=posjecenost-casopisa&mjesec_od=7&godina_od=7&godina_od=2014&mjesec_do=7&godina_casopisa_do=2015&podrucje=0
[citirano: 2015-08-13]
43. HRČAK: Psihologijske teme. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/psihologijske-teme>
[citirano: 2015-08-13]
44. HRČAK: Revija za sociologiju. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/revija-za-sociologiju>
[citirano: 2015-08-13]
45. HRČAK: Upute za uredništva časopisa.
Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/admin/upute.pdf> [citirano: 2015-08-13]
46. HRČAK: Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci.
Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/zbornik-pfsr> [citirano: 2015-08-13]
47. HRČAK: Život i škola. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/zivot-i-skola>
[citirano: 2015-08-13]
48. Hrvatska znanstvena bibliografija: Financiranje malih i srednjih poduzeća (0081006)
Dostupno na: <https://bib.irb.hr/lista-radova?projekt=0081006> [citirano: 2015-08-13]
49. Hrvatski vojnik: Prvi hrvatski vojnostručni magazin. Dostupno na:
<http://www.hrvatski-vojn timer.hr/> [citirano: 2015-08-13]

50. Hrvatski vojnik: Magazin. Dostupno na: <http://www.hrvatski-vojn timer.hr/magazin.html>
[citirano: 2015-08-13]
51. IFLA Statement on open access clarifying IFLA's position and strategy. Dostupno na:
<http://www.ifla.org/files/assets/hq/news/documents/ifla-statement-on-open-access.pdf>
[citirano: 2015-07-14]
52. ISSN: ISSN International Register: Number of records from countries with an
ISSN National Centre. Dostupno na:
<http://www.issn.org/wp-content/uploads/2015/04/Records-from-countries-with-an-ISSN-NC.pdf> [citirano: 2015-08-13]
53. ISSUU AutoIQ. Dostupno na: <http://issuu.com/autoiq> [citirano: 2015-08-13]
54. ISSUU Ženska posla. Dostupno na: <http://issuu.com/zenskaposla.hr>
[citirano: 2015-08-13]
55. iTunes Bug. Dostupno na: <https://itunes.apple.com/us/app/bug/id520792901?mt=8>
[citirano: 2015-08-13]
56. iTunes Trafika. Dostupno na:
<https://itunes.apple.com/si/app/trafika/id425361683?mt=8> [citirano: 2015-08-13]
57. iTunes Vidi časopis. Dostupno na:
<https://itunes.apple.com/us/app/vidi-casopis/id557161086?mt=8>
[citirano: 2015-08-13]
58. Jokić, Maja; Lasić-Lazić, Jadranka. Vrednovanje znanstvenog rada u području društvenih znanosti na temelju časopisa kao medija znanstvenog komuniciranja // Hrvatski znanstveni časopisi: Iskustva, gledišta, mogućnosti. / ed. by Hebrang Grgić Ivana. Zagreb: Školska knjiga, Zagreb, 2015. 197-214. Dostupno i na:
http://www.idi.hr/wp-content/uploads/2015/06/Jokic_LasicLazic-2015.pdf
[citirano: 2005-04-05]

59. Khaled Moustafa. The Disaster of the Impact Factor // Science and Engineering Ethics 21 (2015), 139-142. Dostupno na : <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11948-014-9517-0> [citirano: 2015-08-13]
60. Klarin Sofija. Trajna pohrana sadržaja zastarjelih digitalnih prijenosnih sredstava objavljivanja i pohrane u knjižnicama zaštita digitalne Croatice u NSK skraćena inačica prezentacije održane na seminaru // AKM, Poreč 26. studeni 2008. Dostupno na: <http://www.slideserve.com/shaw/mr-sc-sofija-klarin> [citirano: 2015-08-13]
61. Konjević Sofija. Hrvatski znanstveni i znanstveno-stručni časopisi u elektroničkome mrežnom okruženju (magistarski rad), 2008. Dostupno na: <http://fulir.irb.hr/231/1/hrvzncas.pdf> [citirano: 2015-08-13]
62. Konjević Sofija. Osvrti i mišljenja - Elektronički časopisi // AUTOMATIKA 42, 1-2 (2001), 79-83. Dostupno i na: <http://hrcak.srce.hr/file/9970> [citirano: 2015-08-13]
63. Le Monde Diplomatique: Hrvatsko izdanje.
Dostupno na: <http://lemondediplomatique.hr/> [citirano: 2015-08-13]
64. Le Monde Diplomatique: Arhiva.
Dostupno na: <http://lemondediplomatique.hr/category/clanci/> [citirano: 2015-08-13]
65. Ljetopis socijalnog rada. Dostupno na: <http://ljsr.pravo.unizg.hr/index.php/ljsr> [citirano: 2015-08-13]
66. Markku Reunanen; Antti Silvast. Demoscene Platforms, A Case Study on the Adoption of Home Computers. // History of Nordic Computing 2 : Second IFIP WG 9.7 Conference, HiNC 2, Turku, kolovoz 2007, 289-301. Dostupno i na: <http://dl.ifip.org/db/conf/hinc/hinc2007/ReunanenS07.pdf> [citirano: 2015-07-14]
67. Mogel, Leonard. The Magazine, 3rd ed. Boston: Globe Pequot, 1992.

68. National Geographic Hrvatska na mreži.
Dostupno na: <http://www.nationalgeographic.com.hr/> [citirano: 2015-08-13]
69. National Geographic Hrvatska: Arhiv. Dostupno na:
<http://www.nationalgeographic.com.hr/Default.asp?ru=47&sid=&akcija=&jezik=1>
[citirano: 2015-08-13]
70. National Geographic Hrvatska: Tko čita National Geographic?. Dostupno na:
<http://www.nationalgeographic.com.hr/Default.asp?ru=50&sid=&akcija=&jezik=1>
[citirano: 2015-08-13]
71. Naših prvih 35 godina... // Srce novosti (kolovoz 2006) Dostupno na:
<http://haw.nsk.hr/arhiva/vol1/1544/11577/www.srce.hr/fileadmin/dokumenti/novosti/sn13/SN13.pdf> [citirano: 2015-07-03]
72. NSK : Napredak. Dostupno na:
<http://dnc.nsk.hr/Journals/LibraryTitle.aspx?id=DD26E9A4-F456-4B1C-9B8C-F9B4DF4EEF1F> [citirano: 2015-08-13]
73. NSK: O arhivu weba. Dostupno na: http://haw.nsk.hr/o_arhivu_weba
[citirano:2015-07-14]
74. NSK : O časopisima, 2009. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/journals/Journals.aspx>
[citirano:2015-07-14]
75. NSK: O projektu. Dostupno na: <http://dnc.nsk.hr/Journals/AboutProject.aspx>
[citirano: 2015-08-13]
76. NSK: Pariška moda. Dostupno na:
<http://dnc.nsk.hr/Journals/LibraryTitle.aspx?id=DD26E9A4-F456-4B1C-9B8C-F9B4DF4EEF1F> [citirano: 2015-08-13]

77. NSK: Stari hrvatski časopisi: portal digitaliziranih časopisa. Dostupno na:
<http://dnc.nsk.hr/Journals/Default.aspx> [citirano: 2015-08-13]
78. OARE - Online Access to Research in the Environment.
Dostupno na: <http://www.oaresciences.org/usingoare/en/index.html>
[citirano: 2015-08-13]
79. PLEIADI - Portale per la Letteratura scientifica Elettronica Italiana su Archivi aperti e
Depositi Istituzionali. Dostupno na: <http://www.openarchives.it/pleiadi/>
[citirano: 2015-08-13]
80. Prior-Miller, Marcia. Research Review: Issues in Magazine // The Electronic Journal of
Communication 4, 2/4 (1994) Dostupno i na:
<http://www.cios.org/EJCPUBLIC/004/2/004217.HTML> [citirano:2015-08-13]
81. Project Gutenberg. Dostupno na: <http://www.gutenberg.org/> [citirano: 2015-07-14]
82. Project Gutenberg: Lebert Marie. Project Gutenberg 1971-2008, 2008.
Dostupno na: <http://www.gutenberg.org/cache/epub/27045/pg27045-images.html>
[citirano: 2015-08-13]
83. Quinn Tony. Digital magazines: news and a history timeline, srpanj 2013.
Dostupno na: http://www.magforum.com/digital_history.htm [citirano: 2015-07-14]
84. R. Joan. Online Magazine (E-zine), kolovoz 2012.
Dostupno na: <https://joanrosxd.wordpress.com/2012/08/25/online-magazine-e-zine/>
[citirano: 2015-07-14]
85. R. I. Novi način čitanja Buga i Mreže, 2014. Dostupno na:
<http://www.bug.hr/bolex/bug--mreza-windows-81/96971.aspx> [citirano: 2015-08-13]

86. Reboot.hr Community: Recenzije iz starih časopisa. Dostupno na:
<http://reboot.hr/community/retro-gaming/recenzije-iz-starih-casopisa/120/>
[citirano: 2015-08-13]
87. Research4Life: About Research4Life - What is Research4Life?. Dostupno na:
<http://www.research4life.org/about/> [citirano: 2015-08-13]
88. RIF Pretplata 2015. Dostupno na: <http://www.rif.hr/naslovnica/pretplata>
[citirano: 2015-08-13]
89. RIF O nama : Monografija. Dostupno na:
<http://www.rif.hr/Uploads/Onama/MonografijaRIF50.pdf> [citirano: 2015-08-13]
90. Rouse Margaret. digitization, 2007. Dostupno na:
<http://whatis.techtarget.com/definition/digitization> [citirano: 2015-07-14]
91. RRIF: Časopis Računovodstvo Revizija i Financije. Dostupno na :
<http://www.rrif.hr/rrif.html> [citirano: 2015-08-13]
92. RRIF: O nama. Dostupno na: http://www.rrif.hr/o_nama.html [citirano: 2015-08-13]
93. RRIF: Pretplata: Časopis Računovodstvo Revizija i Financije. Dostupno na:
<http://www.rrif.hr/pretplata.html> [citirano: 2015-08-13]
94. Santos Silva Dora. The Future of Digital Magazine Publishing // Information Services and Use 31, 3-4 (2011), 301-310. Dostupno i na:
http://elpub.scix.net/data/works/att/109_elpub2012.content.pdf [citirano: 2015-08-13]
95. SciELO - Scientific Electronic Library Online. Dostupno na: <http://www.scielo.org/>
[citirano: 2015-08-13]

96. Science Encyclopedia: Printing - The Gutenberg Revolution. Dostupno na:
<http://science.jrank.org/pages/5487/Printing-Gutenberg-revolution.html>
[citirano: 2015-07-14]
97. SCImago Journal & Country Rank : Help. Dostupno na:
<http://www.scimagojr.com/help.php> [citirano: 2015-08-13]
98. Sorokin Branka. Hrvatski časopisi – povijesni pregled // Otvorena informacijska enciklopedija. Zagreb : Hrvatsko informacijsko i dokumentacijsko društvo, 2003.
Dostupno na: <http://www.hidd.hr/articles/casopisi.php> [citirano: 2015-08-13]
99. Toth Tibor. Centralni portal znanstvenih časopisa Hrvatske – HRČAK // Kemija u industriji 55, 3 (2006), 143-145. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/file/5276>
[citirano na: 2015-08-13]
100. Über Uns (O nama). Dostupno na: <http://croexpress.eu/onama.php>
[citirano: 2015-08-13]
101. Vence Tracy. Q&A: One Million Preprints and Counting, prosinac 2014.
Dostupno na: <http://www.the-scientist.com/?articles.view/articleNo/41677/title/Q-A--One-Million-Preprints-and-Counting/> [citirano: 2015-08-13]
102. VIDI: TEMA: 20 godina – Timeline // Vidi 224 (2014). Str. 34-42
103. VIDI: VIDI časopis. Dostupno na: <http://www.vidi.hr/VIDI-casopis>
[citirano: 2015-08-13]
104. VIDI: VIDI Web Portal. Dostupno na: <http://www.vidi.hr/> [citirano: 2015-08-13]
105. Webopedia: BITNET. Dostupno na:
<http://www.webopedia.com/TERM/B/BITNET.html> [citirano: 2015-08-13]

106. van Wesel Maarten. Evaluation by Citation: Trends in Publication Behavior, Evaluation Criteria, and the Strive for High Impact Publications // Science and Engineering Ethics 21 (2015), 1-27. Dostupno na: <http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11948-015-9638-0> [citirano: 2015-08-13]
107. Zajec Jasenka. Elektroničke serijske publikacija na mreži // Medijska istraživanja 7, 1-2 (2001), 69-78. Dostupno i na: <http://hrcak.srce.hr/file/36823> [citirano: 2015-07-14]
108. Zakon Robert H. Hobbes' Internet Timeline 12 by Robert H'obbes' Zakon, 2015. Dostupno na: <http://www.zakon.org/robert/internet/timeline/> [citirano: 2015-07-14]
109. Ženska posla. Dostupno na: <http://www.zenskaposla.hr> [citirano: 2015-08-13]
110. Ženska posla: O nama. Dostupno na: <http://www.zenskaposla.hr/o-nama/42/> [citirano: 2015-08-13]
111. Ženska posla: Pretplata: Dostupno na: <http://www.zenskaposla.hr/pretplata.html> [citirano: 2015-08-13]